

Voldsudsættelse blandt 14-16-årige i Danmark Øger alkohol risikoen?

Marie Louise Frederiksen

Mathilde Vinther-Larsen

Karin Helweg-Larsen

Statens Institut for Folkesundhed, Syddansk Universitet

2007

Voldsudsættelse blandt 14-16-årige i Danmark. Øger alkohol risikoen?

Marie Louise Frederiksen, Mathilde Vinther-Larsen og Karin Helweg-Larsen.

Statens Institut for Folkesundhed fusionerede med Syddansk Universitet pr. 1. januar 2007.

Copyright © Statens Institut for Folkesundhed, Syddansk Universitet.
København, juli 2007.

Gengivelse af uddrag, herunder figurer, tabeller, citater er tilladt mod tydelig kildeangivelse.

Skrifter, der omtaler, anmelder, citerer eller henviser til nærværende publikation, bedes sendt Statens institut for Folkesundhed.

Rapporten kan købes ved henvendelse til:

Statens Institut for Folkesundhed
Øster Farimagsgade 5 A 2
1399 København K

Telefon: + 45 39 20 77 77

Fax: +45 39 20 80 10

sif@si-folkesundhed.dk

www.si-folkesundhed.dk

ISBN: 978-87-7899-119-5

Pris: 75 ddk

Forord

Statens Institut for Folkesundhed har med støtte fra Egmont Fonden udarbejdet denne rapport om sammenhænge mellem en række ydre faktorer og udsættelse for fysisk vold i den tidlige ungdom. Rapporten er baseret på to spørgeskemaundersøgelser blandt 14-16-årige i henholdsvis 2002 og 2006. Det aktuelle studie har først og fremmest vurderet de unges alkoholvaner i forhold til deres risiko for at blive udsat for fysisk vold.

Der er inden for de seneste år gennemført en række danske undersøgelser af unges risikoadfærd, specielt deres alkoholforbrug, og af den vold unge udsætter andre og selv er ofre for. Disse undersøgelser har påvist, at der eksisterer mange myter eller overdrivelser både i samfundet generelt og blandt unge om risikoen for at blive indblandet i vold, og at unge også ofte overvurderer omfanget af alkoholindtag blandt deres kammerater og andre unge.

Nærværende undersøgelse omfatter et repræsentativt udsnit af unge i Danmark, hvad angår de unges køn, etniske baggrund og bopælsregions. Undersøgelsernes omfang har gjort det muligt at vurdere de mulige etniske og kønsmæssige forskelle i sammenhænge mellem såkaldt risikoadfærd og alkoholvaner. Den påviser, at det er en lille andel unge, der jævnligt drikker alkohol, og at kun få procent har været udsat for fysisk vold inden for det sidste år, men også, at der er en stærk sammenhæng mellem de unges alkoholforbrug og at befinde sig i sociale sammenhæng, hvor der er risiko for at blive udsat for vold.

Egmont Fonden takkes for økonomisk støtte der har gjort det muligt, at gennemføre analyserne og udarbejde denne rapport.

Undersøgelsen er gennemført af videnskabelig assistent, cand.scient.san.publ. Marie Louise Frederiksen, forskningsassistent cand.scient.san.publ. Mathilde Vinther-Larsen og projektleder, speciallæge Karin Helweg-Larsen, Statens Institut for Folkesundhed.

Henrik Brønnum-Hansen
Forskningsleder

Forord	3
Sammenfatning og perspektiver	7
Baggrund	10
Materiale og metode	13
<i>Datakilder</i>	13
Unge trivsel, 9. klasses undersøgelsen.....	13
Ungeshverdag.dk, 8. klasses undersøgelsen.....	14
<i>Undersøgelsens variable</i>	15
Selvoplevet vold.....	15
Alkoholforbrug.....	15
Køn og etnicitet.....	16
Familieforhold.....	17
Skolegang.....	17
Sociale relationer.....	17
Fortrolighed.....	18
Vold i familien.....	18
Anden risikoadfærd.....	18
Selvvurderet helbred.....	19
Psykisk trivsel.....	19
<i>Statistiske analyser</i>	20
Resultater	21
Vold.....	21
Alkoholforbrug.....	23
Alkoholforbrug og voldsudsættelse.....	24
Voldsudsættelse og familieforhold.....	26
Voldsudsættelse og skolegang.....	26
Voldsudsættelse og sociale relationer.....	26
Voldsudsættelse og fortrolighed.....	26
Voldsudsættelse og vold i familien.....	27
Voldsudsættelse og anden risikoadfærd.....	27
Voldsudsættelse og selvvurderet helbred.....	29
Voldsudsættelse og psykisk trivsel.....	29
<i>Sammenfatning af resultaterne</i>	31
<i>Regressionsanalyser af sammenhænge mellem alkoholforbrug og voldsudsættelse</i>	32
<i>Sammenfatning af regressionsanalyserne</i>	36
Undersøgelsens hovedresultater	37
Undersøgelsens styrker og svagheder	38
Diskussion af resultater	40
Konklusion	46
Litteraturliste	47
Appendiks 1. Tabeller over sammenhænge mellem sociale faktorer og voldsudsættelse . Fejl! Bogmærke er ikke defineret.	
Familieforhold.....	51
Skolegang.....	52
Sociale relationer.....	53
Fortrolighed.....	54
Appendiks 2. Spørgeskemaet til 9. klasses undersøgelsen	55

Sammenfatning og perspektiver

Denne rapport er baseret på unges egne oplysninger om en række sociale faktorer, selvvurderet helbred, sundhedsadfærd, specielt alkoholindtag og tobaksrygning, samt udsættelse for grov fysisk vold. Projektets formål har været at vurdere i hvilket omfang, der er sammenhæng mellem unges alkoholvaner og deres risiko for voldsudsættelse, når der tages hensyn til sociale relationer, forhold i familien og i skolen og de unges trivsel.

Statens Institut for Folkesundhed gennemførte i 2002 en computerbaseret spørgeskemaundersøgelse blandt 11% af alle 15-årige i Danmark og i 2006 en internetbaseret spørgeskemaundersøgelse blandt 12% af årgange af 14-15-årige i Danmark. I begge undersøgelser indgik der spørgsmål om en række sundhedsvaner, her i blandt de unges indtag af alkohol i løbet af en uge og deres tobaksrygning samt en række oplysninger om familien, skolegang, kammerater og fritidsaktiviteter.

Undersøgelsen i 2002 havde fokus på de unges tidlige seksuelle erfaringer samt fysiske og seksuelle overgreb i forhold til deres trivsel, mens undersøgelsen i 2006

primært havde til formål at beskrive de unges livsstil og trivsel med fokus på deres alkoholvaner.

I nærværende undersøgelse indgår der udover køn også data om de unges etniske tilhørsforhold, hvilket gør det muligt at belyse eventuelle etniske forskelle i unges alkoholvaner og i risikoen for at blive udsat for vold.

Knap hver tiende af de unge rapporterede i undersøgelsen i 2002, at de havde været udsat for vold inden for det seneste år. I langt de fleste tilfælde (71%) opfattede de unge volden som ikke eller kun lidt slem. Samlet rapporterede tre procent af de unge, at de havde været udsat for temmelig slem eller meget slem vold inden for det seneste år, og knap hver fjerde havde nogensinde fået tæv. I nærværende rapport er der kun medtaget data om de unge, der har været udsat for disse former for vold.

Tre til fire procent af de unge i 2002 og i 2006 undersøgelserne havde et stort alkoholforbrug defineret som et dagligt forbrug eller forbrug af alkohol mere end tre dage i seneste uge.

Drenge udsættes oftere end piger for vold, og har oftere et stort alkoholforbrug. Unge med anden etnisk baggrund end dansk udsættes oftere for vold, mens det oftere er unge med dansk etnisk baggrund, der har et stort alkoholforbrug. Der er fundet sammenhæng mellem ofte at indtage alkohol og risikere at blive udsat for fysisk vold. Faktorer som *skoletilfredshed, mobning, fortrolighed med moder, vold mod moder, rygning, tidlig seksuel debut* samt *køn og etnicitet* er også relateret til voldsudsættelse. Tidligere udsættelse for fysisk vold øger risikoen for at have et stort alkoholforbrug, og *køn, tilfredshed med skolen, rygning og tidlig seksuel debut* er ydermere relateret til et stort alkoholforbrug.

Det er et betragteligt mindretal af unge i Danmark, der er udsat for fysisk vold, men risikoen herfor er betydelig større blandt unge, der jævnligt indtager alkohol. Som det er påpeget i andre danske undersøgelser, er alkohol en integreret del af danske 14-16-åriges liv. Det hører med til samværet blandt unge, og det er kun en lille gruppe, der aldrig har drukket alkohol. Der er en række negative konsekvenser af stort alkoholindtag, blandt andet aggressiv adfærd, voldsudsættelse, uønskede seksuelle erfaringer og overgreb, samt problemer i for-

hold til forældre og til skolen, og oplysning herom bør indgå i forebyggelse af tidligt alkoholforbrug.

De tidligere danske og internationale skolebørnsundersøgelser har ikke omfattet data om udsættelse for fysisk vold og har derfor ikke beskrevet sammenhænge mellem voldsudsættelse og sundheds- eller snarere risikoadfærd. Nærværende undersøgelse er baseret på tværsnitsdata, der ikke gør det muligt at vurdere, hvorvidt et stort alkoholforbrug i sig selv er årsagen til udsættelsen for vold, eller om udsættelse for vold og andre sociale belastninger øger risikoen for at have et stort alkoholforbrug. Det kræver, at data stammer fra opfølgingsstudier. Det er håbet, at sådanne undersøgelser kan gennemføres fremover.

Det er især etnisk danske drenge, der er i risiko for et hyppigt alkoholforbrug og dermed en større risiko for voldsudsættelse. Unge piger med anden etnisk baggrund er hyppigere udsat for vold end unge etnisk danske, også når der tages højde for, at de gennemsnitligt har et lavere alkoholforbrug. Der bør i forebyggelsen tages højde for disse forskelle. Der eksisterer aktuelt enkelte støttende netværk for både drenge og piger, som er i risiko for voldsudsættel-

se. Nærværende undersøgelses påvisning af, at der er markant sammenhæng mellem voldsudsættelse og trivselsproblemer blandt unge, understreger betydningen af, at unge har let adgang til faglig kompetent rådgivning.

De fleste oplysningskampagner om unges alkoholforbrug i Danmark har taget sigte på at øge forældres og andre voksnes opmærksomhed på betydningen af deres eget

alkoholforbrug og egne normer i forhold til de signaler, som de sender deres børn. I denne rapport har vi derimod fokuseret på sammenhænge mellem alkoholvaner og andre kendte risikofaktorer for udsættelse for fysisk vold blandt unge i Danmark med det formål at bidrage til forebyggelse af alkoholrelateret aggressiv adfærd og voldsudsættelse blandt unge ved direkte oplysning til de unge selv.

Baggrund

Inden for de sidste 10 år har der været betydelig fokus på forekomsten af vold i det danske samfund. Der er rapporteret en stigning i vold på arbejde og gade, og specielt unge kvinder synes i øget grad at være udsatte for grov vold fra en kæreste, partner eller anden nær mandlig relation (Sundaram et al., 2004; Helweg-Larsen & Kruse, 2001). Der har i medierne været megen omtale af gadevold blandt unge drenge, og der rapporteres i stigende grad om en øget forekomst af voldelige unge piger (Mehlsen Sørensen, 2002; Wittendorff & Haase Fischer, 2006). Regeringen har i en række nationale handlingsplaner sat fokus på vold mod kvinder, vold mod børn og vold på arbejdspladsen. Der er aktuelt igangsat forskningsprojekter om blandt andet vold i unges parforhold med henblik på at afdække forskellige aspekter af volden og dermed skaffe et solidt grundlag for forebyggelsesinitiativer. Der indhentes således aktuelt solid viden om voldsforekomsten blandt børn og unge.

Egmont Fonden har støttet nærværende studie for at få mere viden om betydningen af alkohol og andre faktorer for unges risi-

ko for voldsudsættelse. Nærværende rapport beskriver faktorer i de unges hverdag, dvs. deres familie, sociale miljøer og livsstil, som kan have betydning for deres risiko for at blive udsat for fysisk vold i forhold til betydningen af deres alkoholvaner. Rapporten giver et øjebliksbillede af voldsforekomsten blandt et bredt udsnit af unge i Danmark, men giver i modsætning til tidligere regionale, men mere fokuserede undersøgelser som fx ”Ringstedundersøgelsen” (Balvig et al., 2003) og undersøgelsen ”Unge, fester og alkohol” (Gundelach & Järvinen, 2006), ikke et nuanceret indblik i de unges alkoholkultur og deres egen opfattelse af risici.

Det er påpeget, at der er sket ændringer i, hvad der blandt unge opfattes som vold. Omgangsformer især blandt drenge som eksempelvis at tjatte, skubbe, dunke i ryggen opfattes oftere som ”vold” end tidligere. Det er derfor vanskeligt at vurdere udviklingen i vold over tid. I rapporten ”Risikoudfordring” (Balvig, 2000) konkluderes det dog, at der er sket et væsentligt fald i ungdomsvolden i de sidste årtier. I slutningen af 1970’erne blev godt hver fjerde af de 14-

15-årige slået og tævet i løbet af et år. I slutningen af 1990'erne var det kun hver syvende. Til gengæld synes volden at være blevet mere hyppig i særlige grupper af unge, bl.a. unge der har et problematisk forhold til skolen, til forældre og til klassekammerater. Det vil sige, at vold i visse ungdomskredse er blevet en særlig omgangsform, og volden synes at hænge sammen med de unges risikoadfærd (Balvig, 2003). I en publikation udgivet af det Kriminalpræventive Råd beskrives udviklingen i fysisk vold blandt 14-15-årige i perioden 1999 til 2005 (Balvig, 2006). Det rapporteres ud fra spørgeskemaundersøgelser blandt 8. klasses elever, at procentandelen, der har været vidne til, at andre unge har været i slagsmål eller været voldelige seneste år, er faldet en smule (fra 44% til 41%). Det er en uændret andel, 16%, der selv er blevet slået eller tævet seneste år, men der er kønsforskelle i udviklingen. Blandt piger er der en lille stigning i andelen, der selv er blevet slået eller tævet seneste år, mens andelen er faldet blandt drenge. Disse konklusioner er baseret på gentagne interviewundersøgelser blandt unge. I den seneste undersøgelse i 2005 deltog i alt 1.518 8. klasses elever i Gladsaxe og Allerød kommuner samt Nordjylland (Balvig, 2006).

Nærværende rapport er baseret på to landsdækkende spørgeskemaundersøgelser med svar fra henholdsvis 6.000 15-16-årige 9. klasses elever og knap 8.000 14-15-årige 8. klasses elever fra hele landet. Omfanget af besvarelser gør det muligt at analysere betydningen af køn, etnicitet, en række psykosociale faktorer og sundhedsadfærd i forhold til sammenhænge mellem de unges alkoholvaner og deres risiko for at blive udsat for fysisk vold. Undersøgelserne gør det også muligt at vurdere, i hvilket omfang udsættelse for vold har sammenhæng med de unges psykiske trivsel og selvvurderede helbred.

Spørgeskemaundersøgelserne er tværsnitsundersøgelser og tillader i sig selv ikke at drage konklusioner om, hvorvidt trivselsproblemer skyldes vold eller hvorvidt vold hyppigere forekommer blandt unge, der har trivselsproblemer i forvejen. En række tidligere danske og internationale undersøgelser har beskrevet kort- og langvarige helbredsmæssige følger af vold og seksuelle overgreb, specielt blandt kvinder og unge piger (Sundaram, 2007).

Der har været mindre fokus på, i hvilket omfang drenges og mænds vold mod hinanden udgør en negativ og helbredsskade-

lig adfærd, og hvorledes denne vold og de sociale og sundhedsmæssige følger af volden kan forebygges.

En række tidligere studier har belyst risikofaktorer for udsættelse for vold blandt voksne (primært kvinder), men der er forholdsvis få undersøgelser af risikofaktorer for voldelig adfærd og udsættelse for vold blandt unge drenge og piger. I norske undersøgelser er der påvist kønsforskelle i sammenhænge mellem voldelig adfærd og alkoholpåvirkning. Det beskrives, at alkoholpåvirkning øger aggressiv adfærd især blandt unge mænd, men også at risikoen for at blive udsat for vold i højere grad hænger sammen med at befinde sig i et alkoholiseret miljø end selv at være påvirket af alkohol. For unge piger gælder, at den største risikofaktor for at blive udsat for vold er tidligere at have været voldsoffer (Rossow, 1999; Pape & Pedersen, 1997).

Andre undersøgelser har belyst betydningen af voldudsættelse for senere alkohol-

misbrug (Upchurch and Kusunoki, 2004; Clark et al., 2003; Moran et al., 2004), og har vurderet alkoholindtagelse i forhold til risikoen for voldsudsættelse, herunder hvilken betydning sociale forhold og livstilsfaktorer har for sammenhænge mellem et stort alkoholforbrug og risikoen for voldsudsættelse (Swahn and Donovan, 2006).

Danske unge har tidligere alkoholdebut og et gennemsnitligt højere ugentligt alkoholforbrug end unge i de øvrige europæiske lande, og deres drikkemønster adskiller sig betydeligt fra mønsteret blandt unge i andre europæiske lande (Hibell, 2004). Alkohol kan derfor indebære en anden og måske mindre risiko for danske unge end for unge i andre lande, hvor alkohol i mindre grad er en del af en ungdomskultur. Der kan derfor ikke umiddelbart trækkes paralleller til resultater i udenlandske studier om sammenhænge mellem alkoholforbrug og risikoen for vold.

Materiale og metode

Datakilder

Projektet er baseret på data indhentet gennem to spørgeskemaundersøgelser: En undersøgelse blandt 9. klasses elever i 2002, "Unges Trivsel", og en undersøgelse blandt 8. klasses elever i 2006, "Unges hverdag.dk". Begge undersøgelser er gennemført af Statens Institut for Folkesundhed. Undersøgelserne er baserede på computerbaserede selvudfyldte spørgeskemaer, hvor tekst er suppleret med højtlesning formidlet gennem høretelefoner for derved at fremme forståelse af spørgsmålene. Metoden er vist at være velegnet i undersøgelser af sensitive emner, som fx seksuelle erfaringer, og det rapporteres, at metoden sikrer elevernes anonymitet og medfører en høj svarprocent (Helweg-Larsen et al., 2004).

Begge undersøgelser omfatter et nationalt repræsentativt udsnit af henholdsvis 8. klasses og 9. klasses elever i Danmark, og begge rummer information om de unges helbred og trivsel, familierelationer og skolegang, fritidsaktiviteter, sundhedsadfærd, risikoadfærd herunder alkoholforbrug,

psykosociale forhold og baggrundsvARIABLE som køn, alder og etnicitet.

Unges trivsel, 9. klasses undersøgelsen

I 2002 deltog i alt 6.200 elever i 9. klasser i den computerbaserede spørgeskemaundersøgelse. Deres gennemsnitsalder var 15 år, og de udgjorde 11% af aldersgruppen i Danmark med en kønsfordeling svarende til fordelingen på landsplan; 51% drenge og 49% piger. Undersøgelsens overordnede formål var, at beskrive forekomsten og karakteren af tidlige seksuelle erfaringer og de unges vurdering af sådanne erfaringer med henblik på at skaffe øget viden om seksuelle overgreb mod børn i Danmark. Undersøgelsen omfattede også spørgsmål om selvoplevet vold, både mod den unge selv og mod fader eller moder. Data i 9. klasses undersøgelsen kan således belyse forholdet mellem oplevelser af vold og familierelationer, sociale relationer, skolegang, selvoplevet helbred, helbredsadfærd og risikoadfærd herunder alkoholforbrug.

Der indgik spørgsmål om, hvorvidt de unge inden for det seneste år havde oplevet fysisk vold rettet mod dem selv, hvor slem eller alvorlig volden var opfattet, hvor volden oftest havde fundet sted, og hvem der havde udøvet volden sidste gang, den havde fundet sted. Hver ottende dreng og næsten hver tiende pige rapporterede, at de havde oplevet vold seneste år. Men i langt de fleste tilfælde, ca. 70%, blev volden opfattet som overhovedet ikke slem eller kun lidt slem. Det gælder både for drenge og piger. I nærværende undersøgelse har vi i analyserne af vold i forhold til alkohol, andre livsstilsfaktorer og sociale faktorer kun inkluderet vold, der er opfattet som temmelig slem, virkelig slem eller forfærdelig.

Ungeshverdag.dk, 8. klasses undersøgelsen

I 2005 deltog i alt 12.500 unge i 7. klasse i et landsdækkende forløbsstudie. Den blev gentaget i 2006, hvor eleverne blev inviteret til igen at deltage, dvs. da de gik i 8. klasse, og 7.965 unge deltog svarende til

12% af årgangen. Der er således aktuelt gennemført undersøgelser blandt 7. klasses og 8. klasses elever, og undersøgelsen blev gentaget i foråret 2007, da eleverne gik i 9. klasse. I nærværende undersøgelse indgår der kun data fra 8. klasses undersøgelsen i 2006, da undersøgelsen blandt 7. klasses elever ikke omfattede spørgsmål om selvoplevet vold.

Undersøgelsens fokus er de unges sundhedsadfærd og især deres alkoholvaner, men omhandler også de unges liv i skolen, i familien og i fritiden. Der er detaljerede spørgsmål om blandt andet alkoholdebut, ugentligt alkoholforbrug, alkoholindtagelse i forskellige sociale situationer samt forældrenes alkoholvaner. I undersøgelsen er der inkluderet en begrænset række spørgsmål om de unges oplevelser af vold – dvs. om de nogensinde selv har udøvet vold, og om de har været udsat for vold.

Undersøgelsens variable

I det følgende beskrives de variable, der indgår i nærværende undersøgelse. Valget af variable er baseret på litteraturstudier, som inddrages i diskussionsafsnittet. Der er medtaget data om etnicitet, familieforhold, skolegang, sociale relationer, fortrolighed, anden risikoadfærd (rygning og tidlig seksuel debut) og vold i familien, en række variable er omkodet. De statistiske analyser har vurderet de mulige sammenhænge mellem selvoplevet voldsudsættelse og alkoholforbrug i forhold til andre faktorer i de unges hverdag. Alle analyser er opdelt på køn, stratificeret eller kontrolleret. Data om vold og alkoholforbrug er desuden analyseret i forhold til selv vurderet helbred og psykisk trivsel.

Selvoplevet vold

I 9. klasses undersøgelsen, Unges Trivsel, defineres udsættelse for vold ud fra følgende spørgsmål: "Har du selv inden for det sidste år oplevet vold mod dig selv?". Voldens alvor er opdelt i fem grader, hvor kun en voldsudsættelse, der er oplevet som "Temmelig slem", "Virkelig slem" eller "Forfærdelig" er medtaget i analyserne.

Voldsudsættelse oplevet som "Overhovedet ikke slem" eller "Lidt slem" er ikke inkluderet. Unge der ikke har besvaret spørgsmålet, indgår ikke i de statistiske analyser.

I 8. klasses undersøgelsen, Ungeshverdag.dk, defineres udsættelse for vold ud fra spørgsmålet: "Hvor mange gange har du været i følgende situationer? Nogle har slået dig eller givet dig tæv, hvor det ikke var for sjov". Alle unge der har svaret ja, det vil sige, at de har været udsat for vold en eller flere gange, betragtes som voldsudsatte unge. Der er ikke spørgsmål om voldsudsættelsens alvor, og spørgsmålet omfatter nogensinde oplevet vold, og ikke selvoplevet vold inden for en bestemt tidsperiode som tilfældet er i 9. klasses undersøgelsen.

Alkoholforbrug

I 9. klasses undersøgelsen blev eleverne stillet følgende spørgsmål: "Hvor ofte drikker du øl?", "Hvor ofte drikker du vin?" og "Hvor ofte drikker du spiritus?".

Ud fra disse tre mål for alkoholindtag er der dannet en algoritme, hvor det er den unges højeste forbrug af enten øl, vin eller spiritus, der afgør, hvorvidt vedkommende har haft et "Dagligt alkoholforbrug", "Ca. ugentligt alkoholforbrug" og "Mindre end en gang ugentligt alkoholforbrug". Det vil sige, at unge, der eksempelvis drikker øl dagligt men vin ugentligt, defineres i kategorien af unge med et dagligt alkoholforbrug. Unge der drikker på månedsbasis, mere sjældent eller aldrig tilhører kategorien af "Mindre end en gang ugentligt alkoholforbrug".

I 8. klasses undersøgelsen indgik der mere detaljerede spørgsmål om alkoholforbrug: "Tænk tilbage på den sidste uge. Hvor mange dage har du drukket alkohol?". Forbruget er defineret som "Dagligt alkoholforbrug", når den unge angav at have drukket alkohol tre til syv dage i løbet af ugen, "Ugentligt alkoholforbrug" ved alkoholindtag en til to dage i løbet af ugen og "Mindre end ugentligt alkoholforbrug", hvis den unge ikke havde drukket alkohol i løbet af ugen. Besvarelser, hvor eleven angav at have drukket over 7 dage sidste uge er ekskluderet.

Unge alkoholvaner kan være relateret til deres sociale miljøer. Der er derfor medtaget oplysninger om alkoholforbruget i de unges omgangskreds ud fra to spørgsmål. For det første: "Hvor mange af dine øvrige venner drikker alkohol?" med svarmulighederne "ingen", "nogle få", "ca. halvdelen", "de fleste" eller "alle", hvor "nogle få" og "ca. halvdelen" er slået sammen i en kategori, og "de fleste" og "alle" er slået sammen i en anden kategori. Normer for alkoholindtagelse i den unges omgangskreds er belyst ud fra spørgsmålet: "Drikker du alkohol, før du går til fest?". Svarene er inddelt i tre kategorier: "Ja, altid", "Ja, som regel eller ja, nogle gange" og "Nej, aldrig".

Køn og etnicitet

I begge spørgeskemaundersøgelser indgår der oplysninger om de unges og deres forældres fødeland. Herudfra er de unge blevet inddelt i fem forskellige etniske kategorier:

- Etnisk danske: den unge og begge forældre er født i Danmark.
- Adoptivbørn: den unge er født i ikke-vestligt land og begge forældre er født i Danmark.

- Indvandrere: den unge selv og forældrene er født i andet land end Danmark.
- Efterkommere A: den unge er selv født i Danmark, begge forældre er født i andet land
- Efterkommere B: den unge er selv født i Danmark, den ene forælder er født i et andet land end Danmark, og den anden er født i Danmark.

Der indgik ikke oplysninger om de unges egen opfattelse af etnisk tilhørsforhold.

Familieforhold

I 9. klasses undersøgelsen indgår der et spørgsmål, som belyser skilsmisse og opbrud i familien: "Hvor gammel var du, da dine forældre flyttede fra hinanden". I 8. klasses undersøgelsen er der stillet følgende spørgsmål: "Har du inden for det sidste år været udsat for (...) at dine forældre er flyttet fra hinanden?".

Skolegang

I 9. klasses undersøgelsen har eleverne svaret på følgende spørgsmål: "Er du nogensinde blevet mobbet i skolen?" og "Kan du lide at gå i skole?". I sidstnævnte spørgsmål er svarkategorierne omkodet

således at "virkelig godt" og "godt" udgør den ene kategori, mens "nogenlunde" og "ikke så godt" udgør den anden kategori. Endvidere indgår spørgsmålet "Har du nogensinde skiftet skole?", som den unge kan svare ja eller nej til.

Spørgsmålet: "Er du nogensinde blevet mobbet i skolen?", "Har du nogensinde mobbet andre", "(...) haft alvorlige problemer med lærerne i skolen?" og "(...) har skiftet skole" er blevet stillet til 8. klasses eleverne i undersøgelsen, Ungeshverdag.dk. Spørgsmålet indgår sammen med: "Hvad synes du om at gå i skole?", hvor svarkategorierne "virkelig godt" og "godt" samt "nogenlunde" og "ikke så godt" er omkodet til to kategorier.

Sociale relationer

Spørgsmålet i 9. klasses undersøgelsen: "Hvordan har du det med klassekammeraterne?" kunne besvares med "virkelig godt" og "godt", som er samlet i en kategori, eller med "nogenlunde" og "ikke så godt", som udgør en anden kategori. Svar på spørgsmålet, "Hvor tit er du sammen med klassekammeraterne eller venner efter skoletid?", er omkodet således, at unge, der svarer "mere end fire gange om ugen" eller "to til tre gange om ugen" tilhører en kategori og

unge, der svarer "én gang om ugen" eller "aldrig/næsten aldrig", tilhører en anden kategori.

I 8. klasses undersøgelsen indgår spørgsmålet "Hvordan har du det med klassekammeraterne?", som i aktuelle undersøgelse er omkodet således, at "virkelig godt" og "godt" udgør den ene kategori, mens "nogenlunde" og "ikke så godt" udgør den anden kategori. "Hvor tit er du sammen med klassekammerater eller venner efter skoletid?" er omkodet således, at "aldrig eller sjældent" og "cirka en eller to dage om ugen" er sammenlagt og "3-5 dage om ugen" og "hver dag eller næsten hver dag" er sammenlagt. Endvidere er spørgsmålet "(...) At du har mistet kontakten til din bedste ven" anvendt.

Fortrolighed

Spørgsmål i 9. klasses undersøgelsen der indikerer en fortrolighed med andre personer er: "Hvor nemt eller svært er det for dig at tale med følgende personer, når du har problemer?", hvor besvarelser om kontakten til moderen indgår i aktuelle undersøgelse. Svarkategorierne er omkodet til, at "meget nemt" og "nemt" udgør den ene kategori, mens "svært" og "meget svært" udgør den anden kategori. "Har ingen" er

fraseret, da det ikke svarer på problemstillingen vedrørende kommunikation med moderen. I 8. klasses undersøgelsen indgår der ingen spørgsmål om fortrolighed.

Vold i familien

I 9. klasses undersøgelsen stilles spørgsmålet: "Har du hjemme oplevet nogen form for vold mod din mor?", der kunne besvares med ja eller nej. Der indgår ikke spørgsmål om vold i familien i 8. klasses undersøgelsen.

Anden risikoadfærd

Data om rygning og seksualvaner er medtaget som indikatorer på anden risikoadfærd end alkoholforbrug. I 9. klasses undersøgelsen er følgende spørgsmål vedrørende rygning anvendt: "Ryger du?". I 8. klasses undersøgelsen anvendes spørgsmålene: "Hvor mange cigaretter ryger du om dagen?". Unge der ryger 0 cigaretter om dagen er klassificeret som værende ikke daglige rygere, mens unge der ryger 1-9 cigaretter er moderat rygere og unge der ryger 10 cigaretter daglig eller derover klassificeres som værende storrygere.

De unges seksualitet er belyst ved spørgsmålet: "Har du nogensinde været i seng med din kæreste?".

Selvurderet helbred

Selvrapporeret helbred anses generelt for et validt udtryk for en persons fysiske og psykiske trivsel.

I både 9. klasses undersøgelsen og i 8. klasses undersøgelsen spørges der til: "Hvordan synes du, dit helbred er?". Denne variabel er omkodet således at "virkelig godt" og "godt" udgør den ene kategori, mens "nogenlunde", "dårligt" og "meget dårligt" udgør den anden kategori.

Psykisk trivsel

Unge psykiske trivsel er i 9. klasses undersøgelsen og 8. klasses undersøgelsen blevet belyst ved fravær eller tilstedeværelse af otte forskellige symptomer: "daglig

tristhed og depression", "interessesvækelse", "soveproblemer", "mareridt", "ringe appetit", "nervøsitet", "angstanfald" og "uoverkommelighedsfølelse", oplevet mindst to uger inden for det sidste år.

Disse spørgsmål er kategoriseret i en fælles variabel, som graduerer omfanget af psykiske symptomer. Har den unge svaret "nej" eller "ved ikke" til at have oplevet et symptom gives 0 point i en samlet score, mens "måske" tæller 1 point og "ja" 2 point. Den samlede skala på max 16 point er omkodet således, at elever der har 0 point tilhører kategorien af unge uden symptomer, unge med 1-3 points har få symptomer, mens unge over 3 points indgår i gruppen med mange psykiske symptomer.

Statistiske analyser

Analyserne er gennemført i statistikprogrammet SAS version 9.1. Data er indledningsvist analyseret ved hjælp af krydstabulering. Efterfølgende er der gennemført multiple logistiske regressionsanalyser for at undersøge betydningen af alkoholforbrug for udsættelse for vold, når der tages højde for en række af de faktorer, der kan influere på denne sammenhæng.

Den logistiske regression er udført ved manuel baglæns modelsøgning, hvor udvalgte hovedvirkninger og 2-vejsinteraktioner er inkluderet. Interaktionerne tages ud af modellen én af gangen, idet den mest insignifikante tages ud først og så fremledes for at overholde det hierarkiske princip.

Dette betyder, at hvis modellen indeholder interaktioner mellem et vist antal variable, skal modellen også indeholde interaktionsparametre svarende til hver delmængde af disse variable, inklusiv parametre for hovedvirkningen for disse og konstantledet.

I de forskellige statistiske analyser, testes der på et 5% niveau hvilket betyder, at det kritiske niveau for hvorvidt den undersøgte sammenhæng vurderes som signifikant, ligger på 5%. På den måde accepteres nulhypotesen om at der ikke er sammenhæng mellem de undersøgte variable, hvis p-værdien er over de 5% ($p > 0,05$).

Resultater

Resultater fra 9. klasses undersøgelsen og 8. klasses undersøgelsen præsenteres hver for sig som prævalenser opdelt på køn. Der er påvist sammenhæng mellem en række sociale forhold og livsstilsfaktorer og udsættelse for vold. På baggrund af disse resultater er der gennemført udvidede (regressions) analyser af sammenhænge mellem alkoholvaner og risiko for voldsudsættelse. I disse analyser er der justeret for den selvstændige betydning af hver enkelt associeret faktor.

Vold

I 9. klasses undersøgelsen rapporterede 9,3% af pigerne og 12,3% af drengene, at de det seneste år havde været udsat for fysisk vold. I alt angav 3,2% af de unge (n=186), at de havde oplevet slem vold mod sig selv inden for det seneste år, 2,7% af

pigerne og 3,5% af drengene. Blandt pigerne var volden oftest udøvet af far eller mor, 43,4%, men blandt drengene oftest af en fremmed, 59,8%, eller af en kammerat, 20,9%. Tilsvarende var piger hyppigst udsat for vold i hjemmet, 59,3% af de voldsudsatte piger angav, at volden havde fundet sted i hjemmet. Drengene, der havde været udsat for vold, angav, at volden hyppigst var sket på gaden eller andet sted, 66,1% (Tabel 1).

Som beskrevet er der ikke tilsvarende uddybende spørgsmål om vold i 8. klasses undersøgelsen, og voldsudsættelse er belyst som nogensinde udsat for fysisk vold. I alt 18,3% af pigerne og 33,6% af drengene rapporterede, at de tidligere havde været udsat for vold (Tabel 2).

Tabel 1. Andel af drenge og piger, der har været udsat for vold seneste år, deres vurdering af voldens grovhed, hvem der udsatte dem for vold, og hvor volden fandt sted. 9. klasses undersøgelsen, 2002.

	Piger		Drenge	
	N	%	N	%
Har du inden for det seneste år været udsat for fysisk vold?				
Ja	277	9,3	372	12,3
Nej	2695	90,7	2655	87,7
Hvor slem var volden?				
Overhovedet ikke slem	55	20,0	125	33,8
Lidt slem	141	51,3	138	37,3
Temmelig slem	49	17,8	81	21,9
Virkeligt slem	18	6,6	20	5,4
Forfærdelig	12	4,4	6	1,6
Sidste gang du var udsat for vold, hvem gjorde det?				
En ukendt person	58	21,3	220	59,8
En kammerat	34	12,5	77	20,9
En kæreste	26	9,6	1	0,3
En person i familien	20	7,4	7	1,9
Din mor	38	14,0	11	3,0
Din far	80	29,4	44	12,0
En anden person, som du bor sammen med	16	5,9	8	2,2
Sidste gang det skete, hvor var det?				
Hjemme	163	59,3	74	20,0
I skolen	8	2,9	44	11,9
I en sportsklub	0	0,0	8	2,2
På gaden	45	16,4	123	33,2
Et andet sted	59	21,5	122	32,9

Tabel 2 viser prævalensen af voldsudsættelse i de to undersøgelser, hvor der i data fra 9. klasses undersøgelsen kun er medtaget besvarelser vedrørende vold, der er oplevet som alvorlig. Blandt pigerne var der etnisk forskelle i andelen, der havde oplevet slem vold seneste år. Fem gange flere piger i kategorien efterkommere A (begge forældre født i andet land end Danmark) i forhold til etnisk danske piger havde været udsat for vold. Hyppigheden af at opleve

slem vold var ligeså højere blandt indvandrerpiger (6,9%) og piger i etnisk blandede familier, efterkommere B (6,3%) i forhold til etnisk danske piger (1,9%). For drenge var der mindre etnisk forskel i udsættelse for vold seneste år, 3,6% af etnisk danske drenge, 4,8% af indvandrerdrengene og 3,4% af efterkommerdrengene (efterkommere A), rapporterede, at de havde oplevet slem vold seneste år.

Tabel 2. Hyppigheden af voldsudsættelse fordelt på køn og etnicitet. 9. klasses undersøgelsen og 8. klasses undersøgelsen.

	9. klasses undersøgelsen				8. klasses undersøgelsen			
	Piger		Dreng		Piger		Dreng	
	N	%	N	%	N	%	N	%
Grov vold	79	2,7	107	3,5	71	18,3	1322	33,5
Etnisk dansk	47	1,9	92	3,6	564	17,4	1075	32,9
Adopteret af danske forældre	0	0,0	0	0,0	6	26,1	3	23,1
Indvandrer	11	6,9	9	4,8	64	21,7	120	38,2
Efterkommer A	9	9,5	3	3,4	21	18,8	39	34,2
Efterkommer B	10	6,3	3	1,8	60	24,7	85	35,4

Alkoholforbrug

I 9. klasses undersøgelsen rapporterede 3% af de unge (n=157) et stort alkoholforbrug defineret som et dagligt forbrug af enten øl, vin eller spiritus. 51% (n=3122) indtog alkohol mindst en gang om ugen, mens 47% (n=2905) havde et sjældent alkoholforbrug defineret ved et forbrug, der var mindre end ugentligt indtag af øl, vin eller spiritus (Tabel 3).

I 8. klasses undersøgelsen rapporterede 4% af de unge (n=309), at de hyppigt drak alkohol, dvs. at den unge havde drukket alkohol mindst 3 dage i den foregående

uge. 21% (n=1767) havde drukket alkohol 1 til 2 dage i sidste uge, mens 73% (n=5828) ikke havde indtaget alkohol den sidste uge. Under 1% (n=61) havde enten ikke forstået spørgsmålet eller ikke svaret seriøst, idet disse unge rapporterede, at de havde indtaget alkohol mere end 7 dage seneste uge.

Andelen af storforbrugere af alkohol er tilnærmelsesvis ens i de to spørgeskemaundersøgelser vist i tabel 3. Derimod findes væsentlige forskelle på andelen af unge, der har et ugentligt forbrug eller sjældent forbrug af alkohol (ikke vist).

Tabel 3. Hyppigheden af et dagligt alkoholforbrug fordelt på køn og etnicitet. 9. klasses undersøgelsen og 8. klasses undersøgelsen.

	9. klasses undersøgelsen				8. klasses undersøgelsen			
	Piger		Dreng		Piger		Dreng	
	N	%	N	%	N	%	N	%
Dagligt alkoholforbrug	20	0,7	133	4,3	115	2,9	192	4,8
Etnisk dansk	17	0,7	114	4,3	89	2,7	163	5,0
Adopteret af danske forældre	0	0,0	2	8,7	3	12,0	0	0,0
Indvandrer	0	0,0	7	3,5	11	3,6	15	4,6
Efterkommer A	1	1,0	3	3,1	1	0,9	2	1,7
Efterkommer B	2	1,2	7	4,1	11	4,6	12	4,8

Dreng er oftere storforbrugere af alkohol i forhold til piger. Dette resultat ses i begge spørgeskemaundersøgelser. Ligeså findes etniske forskelle i hyppigheden af et stort alkoholforbrug blandt piger og dreng i begge spørgeskemaundersøgelser. Unge dreng, der er født i andet land og adopteret af danske forældre, har oftere et stort alkoholforbrug i forhold til de andre etnicitetsgrupper. Dreng i gruppen af efter-

kommere A har derimod den laveste hyppighed af stort alkoholforbrug. For piger er der ikke karakteristiske etniske forskelle.

Alkoholforbrug og voldsudsættelse

Tabel 4 og tabel 5 viser alkoholforbrug i forhold til voldsudsættelse ud fra de unges rapportering i henholdsvis 9. klasses og 8. klasses undersøgelsen.

Tabel 4. Alkoholforbrug fordelt på unge udsat eller ikke udsat for vold. 9. klasses undersøgelsen

		Piger		Dreng	
		N	%	N	%
+ Vold	Dagligt alkoholforbrug	3	3,8	16	15,0
	Ugentligt alkoholforbrug	40	50,6	63	58,9
	Mindre end ugentligt alkoholforbrug	36	45,6	28	26,1
- Vold	Dagligt alkoholforbrug	18	0,6	113	3,9
	Ugentligt alkoholforbrug	1367	47,4	1562	53,6
	Mindre end ugentligt alkoholforbrug	1502	52,0	1238	42,5

Tabel 5. Alkoholforbrug og alkoholvaner fordelt på unge udsat eller ikke udsat for vold. 8. klasses undersøgelsen

		Piger		Drenge	
		N	%	N	%
+ Vold	Dagligt alkoholforbrug	46	7,0	100	8,1
	Ugentligt alkoholforbrug	195	29,5	354	28,7
	Mindre end ugentligt alkoholforbrug	415	62,8	774	62,7
- Vold	Dagligt alkoholforbrug	68	2,4	92	3,9
	Ugentligt alkoholforbrug	704	24,4	504	21,1
	Mindre end ugentligt alkoholforbrug	2098	72,7	1755	73,6
+ Vold	Drikker altid alkohol før fest	87	14,3	162	15,4
	Drikker nogle gange alkohol før fest	344	56,4	504	47,9
	Drikker aldrig alkohol før fest	179	29,3	387	36,8
- Vold	Drikker altid alkohol før fest	207	8,1	192	10,0
	Drikker nogle gange alkohol før fest	1252	48,9	871	45,3
	Drikker aldrig alkohol før fest	1099	43,0	861	44,7
+ Vold	Få/ingen venner drikker alkohol	127	17,9	339	25,8
	Halvdelen/fleste/alle venner drikker alkohol	582	82,1	973	74,2
- Vold	Få/ingen venner drikker alkohol	961	30,2	821	31,6
	Halvdelen/fleste/alle venner drikker alkohol	2221	69,8	1778	68,4

Voldsudsatte unge rapporterede hyppigere et dagligt alkoholforbrug end unge, der ikke har oplevet vold mod sig selv. Således havde 3,8% af pigerne, der i 9. klasses undersøgelsen rapporterede at de havde oplevet slem vold, et dagligt alkoholforbrug af enten øl, vin eller spiritus, hvorimod kun 0,6% af pigerne, der ikke havde været udsat for en sådan vold, havde et tilsvarende alkoholforbrug. Blandt drenge, der havde oplevet slem vold, havde 15% et dagligt alkoholforbrug mod 3,9% blandt dem, der ikke havde været udsat for slem vold (Tabel 4). Der er tilsvarende betydelige forskelle i

alkoholforbruget blandt voldsudsatte og ikke-voldsudsatte i 8. klasses undersøgelsen. Der er tillige betydende forskelle blandt voldsramte og ikke-voldsramte i, hvorvidt de unge hyppigt drak alkohol før fester og i at have venner, der drak alkohol (tabel 4 og tabel 5).

De følgende tabeller (delvist præsenteret i Appendiks) belyser de direkte sammenhænge mellem en række sociale forhold, livsstilsfaktorer og risikoen for at blive udsat for vold. Det belyses ved at sammenligne unge, der har og de der ikke har været

udsat for vold indenfor det sidste år eller nogensinde.

Voldsudsættelse og familieforhold

Der er i begge spørgeskemaundersøgelser påvist en sammenhænge mellem opbrud i familien og at have været udsat for fysisk vold, idet forældrene til unge, der har oplevet vold, i højere grad er flyttet fra hinanden i forhold til forældre til unge, der ikke har oplevet vold (Appendiks 1, Tabel A og Tabel B).

Voldsudsættelse og skolegang

Der er en markant sammenhæng mellem unges tilfredshed med skolegangen, mobning, skoleskift og voldsudsættelse, både for piger og drenge i begge spørgeskemaundersøgelser (Appendiks 1, Tabel C og Tabel D). En større andel af unge, der har rapporteret selvoplevet vold i 9. klasses undersøgelsen, kan ikke lide at gå i skole, er blevet mobbet og har skiftet skole. Tilsvarende findes markant sammenhænge i 8. klasses undersøgelsen, hvor unge der har været udsat for vold har problematiske forhold i skolen, idet de oftere er utilfredse med skolen, er blevet mobbet, har mobbet andre, har haft alvorlige problemer med læreren og har skiftet skole. Unge, der har

været udsat for vold inden for det seneste år eller nogensinde, mistrives også oftere i skolen.

Voldsudsættelse og sociale relationer

Unge, der har været udsat for vold, rapporterede oftere et ringere forhold til deres klassekammerater eller venner i forhold til unge, der ikke har været udsat for vold (Appendiks 1, Tabel E og Tabel F). Det gælder for begge køn og i begge spørgeskemaundersøgelser. Hvor hyppigt den unge ser sine kammerater eller venner synes ikke at være relateret til voldsudsættelse, men derimod er der sammenhæng mellem at miste sin bedste ven, dvs. at venskabet er ophørt, og voldsudsættelse.

Voldsudsættelse og fortrolighed

Der er også sammenhæng mellem at have været udsat for vold, og at have en ringe fortrolighed med moderen. Unge der har været udsat for vold rapporterede således oftere, at de har svært ved at tale med deres moder, når de har problemer, i forhold til unge, der ikke har oplevet vold. Således angav 55% af pigerne, der havde været udsat for vold, at de havde svært ved at tale med der mor om problemer, i forhold til 17% blandt pigerne, der ikke havde været

udsat for vold. Tilsvarende, henholdsvis 37% og 16% blandt drengene (Appendiks 1, Tabel G).

piger. Blandt voldsudsatte drenge var andelen 27% som havde oplevet vold mod deres moder, mod 5% blandt ikke-voldsudsatte (Tabel 6).

Voldsudsættelse og vold i familien

Knap halvdelen af de voldsudsatte piger havde også oplevet vold mod deres moder mod knap hver tiende af ikke-voldsudsatte

Tabel 6. Vold mod mor fordelt på unge udsat eller ikke udsat for vold. 9. klasses undersøgelsen.

		Piger		Drenge	
		N	%	N	%
+ Vold	Har oplevet vold med sin mor	37	46,8	29	27,1
	Har ikke oplevet vold med sin mor	42	53,2	78	72,9
- Vold	Har oplevet vold med sin mor	211	7,3	146	5,0
	Har ikke oplevet vold med sin mor	2665	92,7	2758	95,0

Voldsudsættelse og anden risikoadfærd

Anden risikoadfærd er i dette projekt defineret som at være ”ryger” i en ung alder eller allerede i 15-års alderen at have haft samleje og dermed haft tidlig seksuel debut.

Andelen af unge, der rapporterede disse to former for risikoadfærd blandt henholdsvis unge udsat og ikke udsat for fysisk vold, vises i Tabel 7 og Tabel 8.

Tabel 7. Anden risikoadfærd fordelt på unge udsat eller ikke udsat for vold. 9. klasses undersøgelsen.

		Piger		Drenge	
		N	%	N	%
+ Vold	Ryger	38	48,7	55	51,4
	Ikke-ryger	40	51,3	52	48,6
- Vold	Ryger	594	20,6	472	16,2
	Ikke-ryger	2292	79,4	2440	83,8
+ Vold	Har debuteret seksuelt	39	60,0	63	63,6
	Har ikke debuteret seksuelt	26	40,0	36	36,4
- Vold	Har debuteret seksuelt	816	39,3	758	35,0
	Har ikke debuteret seksuelt	1258	60,7	1406	65,0

Table 8. Anden risikoadfærd fordelt på unge udsat eller ikke udsat for vold. 8. klasses undersøgelsen.

		Piger		Drenge	
		N	%	N	%
+ Vold	Storryger	57	8,0	82	6,3
	Moderat ryger	51	7,1	59	4,5
	Ikke daglig ryger	608	84,9	1186	89,4
- Vold	Storryger	70	2,2	70	2,6
	Moderat ryger	92	2,9	52	2,0
	Ikke daglig ryger	3040	94,9	2503	95,4
+ Vold	Har debuteret seksuelt	248	48,2	317	39,8
	Har ikke debuteret seksuelt	267	51,8	480	60,2
- Vold	Har debuteret seksuelt	581	35,3	406	30,2
	Har ikke debuteret seksuelt	1063	64,7	939	69,8

Der ses en markant sammenhæng mellem rygning og voldsudsættelse for både piger og drenge i begge spørgeskemaundersøgelser. Unge, der har været udsat for vold, er i højere grad rygere end unge, der ikke

har været udsat for vold. Der er også markant sammenhæng mellem voldsudsættelse og at have debuteret seksuelt, hvor voldsudsatte oftere har debuteret seksuelt i forhold til unge, der ikke har været udsat for vold.

Voldsudsættelse og selvvurderet helbred

Generelt vurderer piger hyppigere end drenge, at deres helbred er dårligt. Disse kønsforskelle gør sig også gældende når voldsudsatte sammenlignes med ikke-voldsudsatte, som det fremgår af tabel 9 og 10.

Der er markante forskel både for piger og drenge i selvrapporert helbred i forhold til vold, men det er specielt en stor andel af unge piger, der har været udsat for vold, som oplever, at deres helbred er dårligt.

Tabel 9. Selvvurderet helbred fordelt på unge udsat eller ikke udsat for vold. 9. klasses undersøgelsen.

		Piger		Drenge	
		Antal	Procent	Antal	Procent
+ Vold	Godt selvvurderet helbred	43	54,4	85	79,4
	Dårligt selvvurderet helbred	36	45,6	22	20,6
- Vold	Godt selvvurderet helbred	2388	82,6	2604	89,3
	Dårligt selvvurderet helbred	502	17,4	311	10,7

Tabel 10. Selvvurderet helbred fordelt på unge udsat eller ikke udsat for vold. 8. klasses undersøgelsen.

		Piger		Drenge	
		Antal	Procent	Antal	Procent
+ Vold	Godt selvvurderet helbred	483	67,6	1058	79,7
	Dårligt selvvurderet helbred	232	32,4	269	20,3
- Vold	Godt selvvurderet helbred	2587	80,8	2280	86,9
	Dårligt selvvurderet helbred	615	19,2	344	13,1

Voldsudsættelse og psykisk trivsel

Piger rapporterer flere psykiske problemer end drenge. Disse kønsforskelle er mest markant blandt 9. klasses eleverne (Unge Trivsel), dvs. de 15-16-årige, sammenlignet med 8. klasses eleverne (Tabel 11 og 12).

Der er markante sammenhænge mellem dårlig psykisk trivsel og voldsudsættelse, og i særlig grad for pigerne i 9. klasses undersøgelsen. En langt større andel af de piger som har været udsat for vold, rapporterer en række psykiske problemer (92%)

end de piger, der ikke har været udsat for vold (58%). Der er også sammenhænge mellem psykisk trivsel og nogensinde at

have været udsat for vold blandt drengene i 8. klasses undersøgelsen (Tabel 12).

Tabel 11. Psykisk trivsel fordelt på udsat eller ikke udsat for vold. 9. klasses undersøgelsen.

		Piger		Dreng	
		Antal	Procent	Antal	Procent
+ Vold	Ingen psykiske symptomer	1	1,3	15	14,7
	Få psykiske symptomer	5	6,3	25	24,5
	Mange psykiske symptomer	73	92,4	62	60,8
- Vold	Ingen psykiske symptomer	389	13,9	914	33,7
	Få psykiske symptomer	786	28,0	913	33,7
	Mange psykiske symptomer	1627	58,1	884	32,6

Tabel 12. Psykisk trivsel fordelt på udsat eller ikke udsat for vold. 8. klasses undersøgelsen.

		Piger		Dreng	
		Antal	Procent	Antal	Procent
+ Vold	Ingen psykiske symptomer	160	22,4	451	34,2
	Få psykiske symptomer	195	27,4	397	30,1
	Mange psykiske symptomer	358	50,2	472	35,7
- Vold	Ingen psykiske symptomer	1402	43,9	1266	48,5
	Få psykiske symptomer	917	28,7	732	28,1
	Mange psykiske symptomer	876	27,4	612	23,4

Sammenfatning af resultaterne

Der er således påvist sammenhæng mellem udsættelse for vold og de fleste af de sociale forhold og livsstilsfaktorer, som er inkluderet i analyserne. Det gælder begge spørgeskemaundersøgelser. Unge der har oplevet vold har et større alkoholforbrug og andre alkoholvaner end de, der ikke har været udsat for vold. Samtidig mistrives en større andel voldsudsatte unge i højere grad i skolen og/eller i hjemmet, og de har samtidig en mere udtalt risikoadfærd end unge, der

ikke har været udsat for vold, defineret ved rygning og tidlig seksuel debut.

Hovedparten af de fundne sammenhænge har samme retning for begge køn, hvad enten data er fra 8. eller 9. klasses undersøgelsen. I de efterfølgende regressionsanalyser, hvor der tages højde for de enkelte faktoreres betydning for sammenhænge mellem alkohol og vold, kontrolleres der for køn, men analyserne er ikke opdelt på køn.

Regressionsanalyser af sammenhænge mellem alkoholforbrug og voldsudsættelse

Det er vist, at risikoen for voldsudsættelse er markant relateret til en række ydre faktorer (sociale forhold og livsstilsfaktorer). Tidligere studier har beskrevet, at en række af de samme faktorer også påvirker de unges alkoholforbrug (Johansen et al., 2006; Johansen & Rasmussen, 2003; Due et al., 1999). Det er derfor rimeligt at justere for betydningen af disse faktorer ved vurderingen af sammenhænge mellem unges alkoholforbrug og risikoen for voldsudsættelse. I de følgende regressionsanalyser vurderes betydningen af hver uafhængig variabel på de påviste sammenhænge og beskrives ud fra styrken af p-værdier, odds ratios og konfidensintervaller.

En hypotese er, at et stort alkoholforbrug øger risikoen for at blive udsat for vold, idet unge som har et stort alkoholforbrug befinder sig i sociale sammenhæng, hvor vold hyppigere forekommer samtidig med, at beruselse svækker den personlige dømmekraft og derigennem kan øge risikoen for voldsudsættelse. En anden hypotese er, at udsættelse for vold medfører et stort alkoholforbrug, idet alkoholberuselse kan anvendes til at dulme en psykiske smerte,

som volden har medført. Endvidere kan de påviste kønsmæssige og etniske forskelle i sammenhænge mellem alkoholforbrug og vold formentligt delvist forklares ud fra socialt og kulturelt betingede faktorer, herunder forskelle i drenge og pigers brug af alkohol.

De følgende analyser er alene gennemført på data i 9. klasses undersøgelsen, hvor volds-spørgsmålene omfattede en afgrænset periode, der kan relateres til alkoholforbruget inden for samme periode. Herved elimineres den mulige tilstedeværelse af recall bias, som findes i volds-spørgsmålet i 8. klasses undersøgelsen.

Regressionsanalyserne omfatter dels analyser af, hvorvidt stort alkoholforbrug øger risikoen for voldsudsættelse, og dels om volden øger risikoen for et stort alkoholforbrug, når der tages hensyn til den selvstændige betydning af sociale faktorer og andre livsstilsfaktorer på alkoholvaner og voldsudsættelse. Disse faktoreres enkeltvise sammenhæng med risikoen for voldsudsættelse, når der justeres for betydningen af de øvrige faktorer, er også vist i tabel 13.

Tabel 13. En række faktorerers sammenhæng med voldsudsættelse, justeret indbyrdes for sociale og livsstils faktorer, n=4097. 9. klasses undersøgelsen.

	Justeret signifikans (p-værdi)	Justeret oddsratio (Exp (B))	Justeret 95% konfidensinterval
Alkoholforbrug	p<0,05		
Sjældent alkoholforbrug		1	-
Daglig alkoholforbrug		2,37	1,18-4,77
Ugentligt alkoholforbrug		1,09	0,72-1,65
Tilfredshed med skolegang	p<0,01		
Kan lide at gå i skole		1	-
Kan ikke lide at gå i skole		1,65	1,15-2,36
Mobning	p<0,001		
Ikke blevet mobbet i skolen		1	-
Blevet mobbet i skolen		2,01	1,38-2,90
Fortrolighed	p<0,0001		
Nemt ved at tale med moder om problemer		1	-
Svært ved at tale med moder om problemer		2,19	1,53-3,13
Rygning	p<0,0001		
Ryger ikke		1	-
Ryger		2,15	1,47-3,14
Seksualitet	p<0,01		
Har ikke debuteret seksuelt		1	-
Har debuteret seksuelt		1,78	1,23-2,60
Vold i familien	p<0,0001		
Har ikke oplevet vold mod moder		1	-
Har oplevet vold mod moder		4,13	2,79-6,11
Køn x etnicitet	p<0,01		
Dansk pige		1	-
Adoptiv pige		-	-
Indvandrer pige		4,53	1,97-10,40
Efterkommer A pige		6,33	2,12-18,92
Efterkommer B pige		2,25	0,96-5,31
Dansk dreng		1	-
Adoptiv dreng		-	-
Indvandrer dreng		1,05	0,45-2,49
Efterkommer A dreng		0,65	0,14-3,00
Efterkommer B dreng		0,43	0,13-1,44
Etnicitet x køn			
Dansk pige		1	-
Adoptiv pige		1	-
Indvandrer pige		1	-
Efterkommer A pige		1	-
Efterkommer B pige		1	-
Dansk dreng		2,49	1,64-3,79
Adoptiv dreng		-	-
Indvandrer dreng		0,58	0,19-1,75
Efterkommer A dreng		0,26	0,04-1,57
Efterkommer B dreng		0,47	0,11-1,99

Som tidligere beskrevet er der markant sammenhæng mellem alkoholforbrug og voldsudsættelse. Unge med dagligt alkoholindtag har en dobbelt så stor risiko for at blive udsat for vold i forhold til unge, der sjældent forbruger alkohol (OR=2,37). Derimod er der ingen forøget risiko for voldsudsættelse blandt unge, der drikker alkohol på ugentlig basis.

Køn og etnicitet er associeret med voldsudsættelse på en sådan måde, at effekten af køn på voldsudsættelse afhænger af etnicitet og omvendt. Derfor kan effekten af både køn og etnicitet på voldsudsættelse ikke fortolkes separat, men må forholdes til hinanden. For drengenes vedkommende findes det, at drenge med en etnisk dansk baggrund har knap 2,5 gange større risiko for at blive udsat for vold i forhold til etnisk danske piger, mens efterkommerdrengene og indvandrerdrengene har tendens til mindre risiko for at udsættes for vold i forhold til indvandrerpiger og efterkommerpiger. Sammenhængen er dog ikke signifikant for indvandrer- og efterkommerdrengene, hvorfor fundet må tolkes med et vist forbehold. Indvandrer- og efterkommerpiger har knap fem til seks gange større risiko for at opleve

vold end etnisk danske piger og sammenhængen er signifikant.

Når der er kontrolleret for betydningen af de øvrige faktorer, er der signifikant sammenhæng mellem en række faktorer knyttet til skolegang, familieforhold og risikoen for at blive udsat for vold. Unge der kun nogenlunde eller slet ikke kan lide at gå i skole har cirka halvanden gang større risiko for at udsættes for vold (OR=1,65) i forhold til unge, der godt eller virkelig godt kan lide at gå i skole. Unge, der er blevet mobbet (OR=2,01), og unge der har manglende fortrolighed med moder (OR=2,19) har en ca. dobbelt så stor risiko, og unge der har oplevet vold mod deres moder, har en fire gange større risiko for at udsættes for vold (OR=4,13).

Der er fortsat sammenhæng mellem anden risikoadfærd (rygning og tidlig seksuel debut) og voldsudsættelse, odds ratioen er henholdsvis 2,15 og 1,78 svarende til en ca. dobbelt så stor risiko i forhold til unge, der ikke har denne risikoadfærd.

Tabel 14. En række faktorerers sammenhæng med dagligt alkoholforbrug justeret indbydes for sociale og livsstils faktorer; n=4097. 9. klasses undersøgelsen.

	Justeret signifikans (p-værdi)	Justeret oddsratio (Exp (B))	Justeret 95% konfidensinterval
Køn	p<0,0001		
Pige		1	
Dreng		7,33	4,31-12,47
Grov vold	p<0,05		
Nej		1	
Ja		1,89	1,05-3,40
Tilfredshed med skolen	p<0,01		
Ja		1	
Nej		1,86	1,26-2,75
Rygning	p<0,0001		
Nej		1	
Ja		3,95	2,63-5,93
Debuteret seksuelt	p<0,01		
Nej		1	
Ja		1,98	1,31-2,98

Når det undersøges, hvorvidt voldsudsættelse i sig selv øger risikoen for et stort alkoholforbrug, påvises det, at unge, der har været udsat for grov vold, har knap dobbelt så stor risiko for at have et dagligt alkoholforbrug (OR=1,89) i forhold til unge, der ikke har været udsat for vold.

Køn er markant relateret til stort alkoholforbrug. Drengene har over syv gange større risiko for at drikke alkohol dagligt i forhold til piger. Etnicitet har overraskende ingen betydning for et stort alkoholforbrug, når der justeres for øvrige faktorer.

Skoleforhold og anden risikoadfærd, såsom rygning og tidlig seksuel debut, øger endvidere risiko for et stort alkoholforbrug. Unge der ikke er tilfredse med at gå i skole (OR=1,86), som er rygere (OR=3,95), og som har debuteret seksuelt (OR=2,15), har forøget risiko for at indtage alkohol på daglig basis.

Sammenfatning af regressionsanalyserne

Tablet 15 giver en oversigt over resultaterne af regressionsanalyserne, dvs. resultater hvor der er kontrolleret for udvalgte sociale forhold og livsstilsfaktorer. Tabellen viser om der er sammenhæng mellem de enkelte faktorer og hvorvidt voldsudsættelse øger risikoen for et stort alkohol, og hvorvidt et stort alkoholforbrug øger risikoen for at blive udsat for vold, når der kontrolleres for udvalgte sociale forhold og livsstilsfaktorer.

Tabellen rummer således en oversigt over de faktorer, der er relateret til henholdsvis voldsudsættelse og stort alkoholforbrug med en angivelse af, hvorvidt der i regressionsanalyser er fundet signifikante forskelle eller ej. Tomme felter indikerer, at variabelen ikke indgår i den pågældende spørgeskemaundersøgelse.

Følgende forhold er signifikant (angivet ved +) relateret til selvoplevet vold blandt unge i 9. klasses undersøgelsen:

Tablet 15. Oversigt over de justerede sammenhænge mellem voldsudsættelse og alkoholforbrug. 9. klasses undersøgelsen.

	Voldsudsættelse	Dagligt alkoholforbrug
Alkoholforbrug	+	
Voldsudsættelse		+
Køn	+	+
Etnicitet	+	-
Forældre flyttet fra hinanden	-	-
Tilfredshed med skolen	+	-
Blevet mobbet	+	-
Skiftet skole	-	-
Forhold til kammeraterne	-	-
Anvendt tid med kammerater	-	-
Rygning	+	+
Debuteret seksuelt	+	+
Fortrolighed med moder	+	-
Oplevet vold mod moder	+	-

Undersøgelsens hovedresultater

Der har ikke tidligere foreligget landsdækkende danske data om unges oplevelse af fysisk vold og den mulige sammenhæng med deres alkoholforbrug. Vi fandt for det første, at unge med et stort alkoholforbrug havde en betydelig overrisiko for at blive udsat for vold. For det andet var *mobning, rygning, fortrolighed, tilfredshed med skolen, tidlig seksuel debut og vold i familien* alle relateret til vold. Ikke overraskende øger både voldsudsættelse og anden risikoadfærd (rygning og tidlig seksuel debut) risikoen for et stort alkoholforbrug. Et tredje vigtigt resultat er, at der er betydelige etniske og kønsmæssige forskelle i sammenhængene.

Den andel af 15-16-årige, der i 2002 rapporterede at have været udsat for nogen form for fysisk vold seneste år, 11%, er lavere end den andel, 18%, der er rapporteret i Flemming Balvigs undersøgelse i 2005 blandt regionalt udvalgte 8. klasses elever

(Balvig 2006). Vi har i nærværende undersøgelse kun medinddraget data om den vold, som de unge selv har betragtet som slem, svarende til lidt under 30% af alle rapporterede voldsoplevelser. Forskelle i voldsforekomsten kan delvist forklares ved, at den generelle opfattelse af vold har ændret sig over tid således, at der skal mindre til, at unge i dag opfatter en hændelse som værende voldelig i forhold til tidligere. Eksempelvis kan en lussing opfattes som vold modsat tidligere. Denne ændring i voldsopfattelse kan måske skyldes det øgede fokus, der har været i medierne på vold, og som derved influerer på, hvor hyppigt de unge rapporterer, at de har været udsat for nogen form for vold. Dette kan betyde, at der findes stærkere sammenhænge mellem et stort alkoholforbrug og vold nu end tidligere, idet de unge drikker oftere samtidig med, at de unge oftere rapporterer voldsudsættelse pga. de ændrede voldsdefinitioner i samfundet.

Undersøgelsens styrker og svagheder

Undersøgelsens styrke er, at den omfatter et bredt udsnit af unge i alderen 14-16 år, og at data om vold indgår i en sammenhæng, hvor der især har været fokus på de unges trivsel og deres livsstil og ikke specielt på voldsudsættelse. Blandt de elever, der var i skole den dag, hvor spørgeskemaundersøgelsen, 9. klasses undersøgelsen, blev udført, besvarede 97% (n=6009) spørgsmålet om vold. Tilsvarende var svarprocenterne 99% (n=7870) for vold i 8. klasses undersøgelsen. Der var således høje svarprocenter i de to undersøgelser, og de få der ikke har besvaret spørgsmålene, kan næppe have betydning for resultaterne af analyserne.

Undersøgelsens svaghed er, at resultaterne er baseret på spørgeskemaundersøgelser, der har forskellige formål og dermed indeholder forskellig information om alkoholforbrug og vold. I 8. klasses undersøgelsen indgår mange spørgsmål om unges alkoholforbrug og -vaner modsat 9. klasses undersøgelsen. Hvor der i 8. klasses undersøgelsen spørges til de unges reelle alkoholforbrug i den foregående uge, spørges der i 9. klasses undersøgelsen til, hvordan de

unge karakteriserer deres nuværende alkoholforbrug. Svar fra begge alkoholspørgsmål anvendes til at gruppere den unge i tre kategorier af alkoholforbrug: Dagligt, ugentligt og sjældent (mindre end ugentligt) alkoholforbrug, med viden om, at informationen i de to spørgeskemaundersøgelser vedrørende alkohol ikke er direkte sammenlignelig. Omvendt indgår der i 9. klasses undersøgelsen specifikke volds-spørgsmål modsat 8. klasses undersøgelsen, hvor der spørges til nogensinde oplevet vold uden afgrænsning i forhold til voldens alvor. Som konsekvens heraf, er der ikke udført regressionsanalyser på data fra 8. klasses undersøgelsen, da resultaterne ville medføre for unuancerede konklusioner.

Resultaterne er baseret på tværsnitsundersøgelser, og det kan derfor ikke konkluderes, at alkohol i sig selv er årsagen til udsættelsen for vold. Sammenhængen kan bero på, at unge, der har oplevet vold i familien og/eller i det omgivende samfund, har en anden risikoadfærd end andre unge. Men det kan forsigtigt konkluderes, i lighed med resultater fra andre undersøgelser

(Pape, 2003; Rossow et al., 1999), at et jævnligt alkoholforbrug og dermed en social kontekst med normer for hyppig alkoholberuselse øger risikoen for at blive udsat for vold. For at undersøge hvorvidt der eksisterer en kausal sammenhæng mellem alkoholforbrug og voldsudsættelse kræves som påpeget et andet studiedesign (en forløbsundersøgelse), hvori alkoholforbrug før og efter voldsudsættelsen kan sammenlignes.

Begge undersøgelser havde en høj svarprocent, dvs. blandt de elever, der var tilstede i

skoleklassen på tidspunktet for undersøgelsen. Men det er muligt, at der er en højere fraværsprocent fra skolen blandt unge, som har været udsat for vold eller som har et dagligt alkoholforbrug, og at resultaterne derfor ikke er fuldt repræsentative for skoleungdommen. Forekomsten af vold og stort alkoholforbrug vil derved underestimeres, og sammenhænge mellem alkohol og vold optræde mindre markant.

Diskussion af resultater

Som beskrevet er der på baggrund af 9. klasses undersøgelsen, Unges Trivsel, fundet en stærk sammenhæng mellem forbrug af alkohol og risiko for voldsudsættelse. Denne sammenhæng er beskrevet i tidligere studier. Shepherd og medarbejdere (2006) fandt en overrisiko på knap tre for at blive udsat for vold (mere end to gange inden for det seneste år) blandt 11-16-årige, der mindst havde drukket alkohol en gang om måneden, og en overrisiko på fire blandt unge, der havde været berusede tre eller flere gange inden for det seneste år, i forhold til unge, der ikke havde (Shepherd et al., 2006).

Et studie af fysisk vold blandt unge i Norge rapporterede en betydelig højere hyppighed af vold end nærværende undersøgelse, idet 34% var blevet slået eller truet med vold seneste år, og forekomsten var højst blandt drenge i yngre teenageår med stigende hyppighed i forhold til hyppighed af alkoholberuselse og brug af andre psykoaktive stoffer, involvering i kriminalitet og en omgangskreds i våde miljøer (dvs. venner der drikker jævnligt og forældre der ofte er berusede) (Rossow, 1996; Rossow et

al., 1999). Risikoen for at være involveret i voldelig adfærd steg således med alkoholindtag og især med antallet af tunge druk-episoder. Tilsvarende påviste aktuelle undersøgelse, at unge med et stort alkoholforbrug havde større risiko for voldsudsættelse end andre unge. At alkoholindtag og især tung druk og beruselse var relateret til gentagne fysiske aggressioner og kriminel adfærd, specielt voldelige overfald, er samstemmende med resultaterne i andre undersøgelser, som påpeger, at alkoholpåvirkning udløser aggressiv adfærd (Scott et al., 1999).

Rossow og medarbejdere (1999) fandt således, at faktorer som gentagne voldshandlinger, tung druk og involvering i kriminalitet, ikke overraskende, er forbundne. Anden problematisk adfærd, såsom rygning, problemer i skolen og i familien (pjækker fra skole eller er ude om natten uden forældres tilladelse), brug af illegale stoffer, tyveri og vold var også relateret til stort alkoholforbrug. Flere af disse forhold bekræftes af aktuelle undersøgelse. En række miljømæssige og personlige variable kan forklare denne sammenhæng og synes især at

være fremtrædende i særlige ungdomsmiljøer. Sammenhænge mellem alkoholindtag, aggressiv og provokerende adfærd betragtes derfor som en særlig livsstil eller et accepteret aspekt af denne. I Balvigs undersøgelse af kriminalitetsudviklingen blandt 8. klasses elever i udvalgte kommuner i Danmark, blev der beskrevet et lille fald i hyppigheden af udsættelse for at blive slået eller tævet fra 1999 til 2005, og samtidig er de unges holdning til alkoholberuselse ændret, men i en modsat retning. I 1989 rapporterede 40% af de unge, at de var helt enige i, at det var bedst at holde sig fra at drikke for meget alkohol, i 1999 var det 27% og i 2005 kun 22% (Balvig, 2006). I denne undersøgelses 9. klasses elever drak ca. halvdelen alkohol mindst en gang om ugen, og blandt de lidt yngre 8. klasses elever var andelen knap 30%, og de unge drak hyppigst denne alkohol før end de skulle til fest. Det vil sige en relativ stor andel af de unge kan hyppigt have været alkoholpåvirkede i sådanne sociale sammenhæng.

Ved at sammenligne den rapporterede voldsforekomst blandt unge i Danmark med forekomsten blandt unge i andre lande ses, at andelen er relativ lav her i landet. Det kan støtte påstande om, at en tilvæn-

ning til moderat alkoholforbrug, dvs. en alkoholkultur selv blandt unge, i mindre grad provokerer aggressivitet end alkoholberuselse blandt unge, der ikke har erfaringer med alkoholindtag. Der peges således på, at tilvæning, forventninger og til lært alkoholkultur kan være medvirkende forklaringer på, at der tilsyneladende er mindre vold forbundet med unges alkoholindtag i Danmark sammenlignet med de øvrige nordiske lande (Balvig, 2000).

Swahn og Donovan har undersøgt relationen mellem en række demografiske, psykosociale faktorer og alkoholrelateret vold (defineret som at den unge har været involveret i vold efter indtagelse af alkohol) med henblik på at vurdere, hvorvidt prædiktorerne for aggressiv adfærd er ens eller forskellige, hvad enten alkohol er involveret eller ej (Swahn and Donovan, 2006). Undersøgelsens fokus var således betydningen af andre faktorer end alkoholpåvirkning på at være voldsudøver eller -offer. Studiet beskriver betydningen af alkoholforventninger, alkoholhistorie og -kultur, køn, alder, angst og tidligt fysisk misbrug som betydende faktorer. Det fremhæves, at alkohol ikke forårsager direkte aggressioner, men at alkoholforbruget interagerer med en række individuelle og kontekstuelle

faktorer der muliggør at aggressioner manifesterer sig.

Vore resultater viser dels, at jævnligt forbrug af alkohol er nært sammenhængende med en forstærket risiko for voldsudsættelse, men også, at det er unge, der har et problematisk forhold til skolen og familie, som især er i risiko for at have et stort alkoholforbrug og for at blive udsat for vold.

Andre undersøgelser har tilsvarende vore resultater påvist, at de unges sociale miljø har stor betydning for deres alkoholforbrug (Rossow et al., 1999; Gundelach and Järvinen, 2006). Det er sandsynligt, at der i "våde miljøer", det vil sige miljøer hvor de unge har et stort alkoholforbrug, generelt er mere voldelig adfærd. Det beskrives således, at alkoholpåvirkede unge ikke alene selv hyppigt indleder konflikter, men at deres adfærd også ofte trigger et aggressive respons hos andre (Rossow et al., 1999).

Skole og klassenormer har indflydelse på unges risikoadfærd specielt på rygning og alkoholforbrug (Johansen et al., 2006). I 9. klasses undersøgelsen fandt volden relativt hyppigt sted i skolen (Helweg-Larsen & Larsen 2002; Helweg-Larsen et al., 2003), og der kan være sammenhæng mellem skole-

standpunkt, skoletilfredshed og risikoen for voldsudsættelse (Laflamme et al., 2003; Sariola and Uutela, 1992). Der blev også i nærværende undersøgelse påvist sammenhæng mellem voldsudsættelse og de unges tilfredshed med skolen.

Unge alkoholvaner er i høj grad relateret til deres venners såvel som forældres drikkevaner (Due et al., 1999; Holstein and Ito, 1987; Johansen et al., 2006; Christoffersen and Soothill, 2003), og de unges relationer til deres eget miljø, det vil sige kammerater og venner, har afgørende betydning for den unges positive forventninger til alkohol i den tidlige ungdom (Malow-Iroff, 2006; Kuther and Higgins-D'Alessandro, 2003; Urberg et al., 1997). Undersøgelsen blandt unge i Ringsted (Balvig et al 2003) påviste, at social kapital i en skoleklasse, defineret ved positiv social integration, har betydning for omfanget af de unges risikoadfærd. Vi fandt dog ikke nogen sammenhæng mellem de unges forhold til kammerater, tid tilbragt med kammerater, voldsudsættelse eller alkoholforbrug.

Fortrolighed, defineret ved at den unge kan dele svære tanker og oplevelser med en nær person, kan være et mål for social kapital. Fortrolighed har betydning for, at den

unge delagtiggør forældre og andre nære personer i tvivl og uro om relationer til kammerater, fester og alkoholforbrug (Berg-Kelly and Kullander, 1999; Simantov et al., 2000; Poikolainen et al., 2001), og kan derved være en af forudsætningerne for, at den unge kender til risikofaktorer for selv at blive udsat for overgreb. Nærværende undersøgelse påviste således en sammenhæng mellem fortrolighed, alkoholvaner og udsættelse for vold, idet lav grad af fortrolighed til moder hang sammen med alkoholforbrug og risiko for voldsudsættelse.

Tilsvarende kan familiære problemer og sparsom overvågning eller kontrol fra forældres side øge risikoen for, at unge bliver involveret i sociale sammenhæng, hvor der forekommer megen vold og anden afvigende adfærd (Rossow et al., 1999). Det beskrives også, at forældres håndtering af problemer og graden af opmærksomhed på deres børns færden er direkte relateret til deres eget alkoholforbrug (Gundelach and Järvinen, 2006). Yderligere er der påvist sammenhæng mellem forældres alkoholmisbrug og deres børns risiko for at blive udsat for vold (Christoffersen and Soothill, 2003). Tilsvarende resultaterne i nærværende undersøgelse har andre studier også rapporteret, at unge, der ikke

rapporteret, at unge, der ikke bor sammen med begge biologiske forældre er i større risiko for at blive udsat for overgreb, specielt seksuelle overgreb (Finkelhor, 1993; Halperin et al., 1996; King et al., 2004; Sariola, 1992).

Det er velbeskrevet, at der er kønsforskelle i unges risiko for vold (Rodham et al., 2005; Helweg-Larsen et al., 2003) og i deres alkoholforbrug (Gundelach & Järvinen 2006). Tilsvarende fundene i nærværende undersøgelse rapporteres det, at drenge hyppigere end piger er udsat for alvorlig fysisk vold, som konsekvens af en "maskulin" omgangsform. Samtidig har drenge oftere end piger har et stort alkoholforbrug, der som påvist øger risikoen for voldsudsættelse.

Der er gennemført relativt få andre undersøgelser om etniske forskelle i unges udsættelse for vold. Studier i USA har sammenlignet voldsforekomsten blandt hvide, sorte og indvandrere fra Mellemamerika eller beskrevet voldsforekomst i flygtningefamilier (Choi et al., 2006; Spencer and Le, 2006). Det er beskrevet, at immigrationsprocessen har betydning for vold, idet de stressorer, der er forbundet med immigrationsprocessen, indirekte forøger unges

voldelige adfærd (Silverman et al., 2007; Spencer and Le, 2006). Dertil kommer, at indvandrereforældre ofte har været udsat for svære traumer, fx fængsling og tortur, inden ankomsten til det nye land, og at de bl.a. derfor vil have svært ved at skabe en velfungerende og støttende familiebaggrund for de unge. Der er i en dansk undersøgelse påvist markante forskelle i hyppigheden af sygehuskontakt blandt andet pga. nervøse lidelser og selvmordshandlinger blandt efterkommere i forhold til etnisk danske unge (Helweg-Larsen et al., 2007). Der var en større forekomst af alvorlige adfærdsproblemer blandt unge med anden etnisk baggrund. I nærværende undersøgelse havde indvandrerpiger og efterkommerpiger fem til seks gange større risiko for at blive udsat for vold end etnisk danske piger.

Vi fandt markant sammenhæng mellem rygning, tidlig seksuel debut og risikoen for voldsudsættelse og alkoholforbrug, og tilsvarende har en række studier peget på, at der er sammenhæng mellem rygning, tidlig seksuel debut og et stort alkoholforbrug samt vold (Miller et al., 2007).

At have oplevet vold mod moder var stærkt sammenhængende med selv at have været

udsat for vold. Tilsvarende har andre undersøgelser påvist sammenhæng mellem børns og unges risiko for voldsudsættelse uden for hjemmet med deres oplevelser af vold i hjemmet, og mellem vold i barndomshjemmet og alkoholmisbrug i ungdommen (Dube et al., 2006; Fergusson et al., 2006). Det er også påvist, at børn der oplever vold i hjemmet ikke overraskende har meget større forekomst af adfærdsvan- skeligheder end de, der ikke oplever vold (McFarlane et al., 2003).

Gruppen af voldsudsatte unge fremtræder i vores undersøgelse som en relativ udsat gruppe unge. De har i højere grad end andre unge oplevet vold i hjemmet, er blevet mobbet, og de har en risikoadfærd i form af mindst ugentligt alkoholforbrug, rygning og tidlig seksuel debut. Disse resultater er i overensstemmelse med, at bl.a. King og medarbejdere (2004) som beskriver en sammenhæng mellem vold og alkoholforbrug, antisocial adfærd (stjæle, ødelægge, involveret i slagsmål) og udsættelse for seksuelle overgreb.

Vore resultater peger samtidig på en sammenhæng mellem tidligere voldsudsættelse og alkoholforbrug i tidlig teenagealder. Andre undersøgelser har påvist en tilsva-

rende sammenhæng og diskuterer, hvorvidt alkoholforbruget er en forløber eller en konsekvens af voldsudsættelsen, og om fysiske overfald øger risikoen for et senere stort alkoholforbrug.

Det er beskrevet, at unge, der er blevet fysisk overfaldet anvender alkohol og andre stoffer som en form for selvmedicinering til at dæmpe de smertefulde oplevelser og erfaringer (Harrison et al., 1997). Vore resultater tyder på, at voldsudsættelse øger risikoen for et stort alkoholforbrug. Resultaterne kan forsigtigt tolkes som, at et jævnlige alkoholforbrug blandt unge også kan være en konsekvens af voldsudsættelse.

Verdens Sundhedsorganisation, WHO, har betegnet vold som et alvorligt folkesundhedsproblem og har i rapporten "Violence and Health" (WHO, 2002) beskrevet de ofte alvorlige fysiske og psykiske følger af vold og seksuelle overgreb. Der foreligger en lang række kliniske og epidemiologiske undersøgelser, som påviser markante sammenhænge mellem fysisk vold og helbredsproblemer blandt kvinder og mellem seksuelle overgreb og helbredsproblemer blandt både mænd og kvinder (Sundaram, 2007), og der er blandt unge, som har væ-

ret udsat for alkoholrelateret vold påvist relativ stor forekomst af psykiske symptomer (Swahn and Donovan, 2006).

En undersøgelse i New Zealand har påvist, at udsættelse for seksuelle overgreb og/eller fysisk afstraffelse i barndommen udgør en alvorlig risiko for at udvikle svære psykiske problemer i ungdommen, også når der blev kontrolleret for betydningen af andre psykosociale faktorer (Fergusson et al., 1996; Fergusson and Lynskey, 1997). Der er således en vægtig grund for at optimere en indsats mod både tidligt og jævnlige alkoholforbrug blandt unge og en indsats med henblik på at forebygge voldelig adfærd blandt børn og unge.

Konklusion

På baggrund af tidligere studier og den aktuelle rapport's resultater er forekomsten af grov voldsudsættelse af unge heldigvis relativt begrænset, men risikoen øges med et stort alkoholforbrug.

Der anbefales derfor en særlig indsats over for unge storforbrugere af alkohol, dvs. unge med dagligt alkoholforbrug eller som mindst tre dage om ugen drikker alkohol. Et stort alkoholforbrug og vold udgør alvorlige risikofaktorer for unges trivsel og helbred, og der bør derfor medtages spørgsmål om voldsudøvelse i danske skolebørnsunder-

søgelser med henblik på at monitorere udviklingen.

Denne undersøgelse har ikke haft fokus på de eksisterende hjælpeforanstaltninger over for unge, der har den beskrevne risikoadfærd, men det er oplagt, at der bør være et særligt opsøgende tilbud til disse unge og en lettilgængelig adgang til generel rådgivning for alle unge med henblik på at mindske deres risiko for voldsudsættelse.

Litteraturliste

- Balvig F. Ungdomsliv i Ringsted. 2003. www.ringstedprojektet.dk.
- Balvig, F. (2000) Risikoungdom: ungdomsundersøgelse 1999. København, Det Kriminalpræventive Råd.
- Balvig, F. (2006). Den ungdom! : om den stadig mere omsiggribende lovlydighed blandt unge i Danmark.
- Berg-Kelly,K. and Kullander,K. (1999). Gender differences in early adolescence in factors related to outcome of healthy behaviours two years later. *Acta Paediatr* 88:1125-1130.
- Choi,Y., Harachi,T.W., Gillmore,M.R., and Catalano,R.F. (2006). Are multiracial adolescents at greater risk? Comparisons of rates, patterns, and correlates of substance use and violence between monoracial and multiracial adolescents. *Am J Orthopsychiatry* 76:86-97.
- Christoffersen,M.N. and Soothill,K. (2003). The long-term consequences of parental alcohol abuse: a cohort study of children in Denmark. *J Subst Abuse Treat* 25:107-116.
- Clark,D.B., De Bellis,M.D., Lynch,K.G., Cornelius,J.R., and Martin,C.S. (2003). Physical and sexual abuse, depression and alcohol use disorders in adolescents: onsets and outcomes. *Drug Alcohol Depend* 69:51-60.
- Dube,S.R., Miller,J.W., Brown,D.W., Giles,W.H., Felitti,V.J., Dong,M., and Anda,R.F. (2006). Adverse childhood experiences and the association with ever using alcohol and initiating alcohol use during adolescence. *J Adolesc Health* 38:444-10.
- Due,E.P., Broholm,K., Holstein,B.E., and Iversen,L. (1999). [Alcohol consumption among young people]. *Ugeskr Laeger* 161:3641-3644.
- Fergusson,D.M., Boden,J.M., and Horwood,L.J. (2006). Examining the intergenerational transmission of violence in a New Zealand birth cohort. *Child Abuse Negl* 30:89-108.
- Fergusson,D.M., Horwood,L.J., and Lynskey,M.T. (1996). Childhood sexual abuse and psychiatric disorder in young adulthood: II. Psychiatric outcomes of childhood sexual abuse. *J Am Acad Child Adolesc Psychiatry* 35:1365-1374.
- Fergusson,D.M. and Lynskey,M.T. (1997). Physical punishment/maltreatment during childhood and adjustment in young adulthood. *Child Abuse Negl* 21:617-630.
- Finkelhor,D. (1993). Epidemiological factors in the clinical identification of child sexual abuse. *Child Abuse Negl* 17:67-70.
- Gundelach,P. and Järvinen,M. (2006). Unge, fester og alkohol. Akademisk forlag.
- Halperin,D.S., Bouvier,P., Jaffe,P.D., Mounoud,R.L., Pawlak,C.H., Laederach,J., Wicky,H.R., and Astie,F. (1996). Prevalence of child sexual abuse among adolescents in Geneva: results of a cross sectional survey. *BMJ* 312:1326-1329.
- Harrison,P.A., Fulkerson,J.A., and Beebe,T.J. (1997). Multiple substance use among adolescent physical and sexual abuse victims. *Child Abuse Negl* 21:529-539.

Heiskanen, M and Piispa, M (1998). Faith, hope and battering. A survey of men's violence against women in Finland.

Helweg-Larsen K, Larsen H. (2002). Unges trivsel i 2002.

Helweg-Larsen, K, Christensen, PH, and Madsen, M. (2003) Ung og Køn. Kønsforskelle i unges trivsel og livsstil. Statens Institut for Folkesundhed.

Helweg-Larsen K., Kruse M. (2001). Gender differences in violence and health problems: A register-based study of correlations between hospital contacts due to intentional injuries and to illness. In *Kön och våld i Norden*. Konferencerapport. Nordisk Ministerråd. København. P 43-51

Helweg-Larsen, K, Flachs, EM, and Kastrup, M. (2007) Psykisk trivsel. Psykisk Sygdom, Etniske forskelle blandt unge i Danmark. Statens Institut for Folkesundhed.

Helweg-Larsen, K., Sundaram, V., Curtis, T., and Larsen, H.B. (2004). The Danish Youth Survey 2002: asking young people about sensitive issues. *Int J Circumpolar Health* 63 Suppl 2:147-152.

Helweg-Larsen K., Kruse M. (2004) Mænds vold mod kvinder i Danmark. Statens Institut for Folkesundhed og Ligestillingsministeren.

Hibell, B et al. (2004). Alcohol and Drug Use among Students in 35 European Countries. Stockholm: ESPAD.

Holstein, B.E. and Ito, H. (1987). Karakteristik af unge, der ofte drikker alkohol. *Ugeskr Laeger* 149:467-469.

Johansen A and Rasmussen S. (2003) Social ulighed i sundhedsadfærd, helbred og trivsel hos teenagere. Betydningen af skoleklassen. Et arbejdsnotat. København, Statens Institut for Folkesundhed.

Johansen, A., Rasmussen, S., and Madsen, M. (2006). Health behaviour among adolescents in Denmark: influence of school class and individual risk factors. *Scand J Public Health* 34:32-40.

King, G., Flisher, A.J., Noubary, F., Reece, R., Marais, A., and Lombard, C. (2004). Substance abuse and behavioral correlates of sexual assault among South African adolescents. *Child Abuse Negl* 28:683-696.

Kuther, T.L. and Higgins-D'Alessandro, A. (2003). Attitudinal and normative predictors of alcohol use by older adolescents and young adults. *J Drug Educ* 33:71-90.

Laflamme, L., Engstrom, K., Moller, J., and Hallqvist, J. (2003). Peer victimization during early adolescence: an injury trigger, an injury mechanism and a frequent exposure in school. *Int J Adolesc Med Health* 15:267-279

Malow-Iroff, M.S. (2006). Cross-sex best friendship influences on early adolescent cigarette and alcohol expectancies and use. *J Psychol* 140:209-227

McFarlane, J.M., Groff, J.Y., O'Brien, J.A., and Watson, K. (2003). Behaviors of children who are exposed and not exposed to intimate partner violence: an analysis of 330 black, white, and Hispanic children. *Pediatrics* 112:e202-e207.

- Mehlsen Sørensen C.(2002) Pigevold og pigebander. Dagbladet Information .
- Miller,J.W., Naimi,T.S., Brewer,R.D., and Jones,S.E. (2007). Binge drinking and associated health risk behaviors among high school students. *Pediatrics* 119:76-85.
- Moran,P.B., Vuchinich,S., and Hall,N.K. (2004). Associations between types of maltreatment and substance use during adolescence. *Child Abuse Negl* 28:565-574.
- Pape,H. (2003). Vold og verbal aggression i unges partnerforhold. *Tidsskr Nor Lægeforen* 123:2016-2020.
- Pape H., Pedersen W. (1997) Ofre for vold i ungdommen. Et opfølgingsstudie af risikofaktorer. *Tidsskr Norsk Lægegerning* 117; 23: 3347-3351.
- Poikolainen,K., Tuulio-Henriksson,A., Aalto-Setälä,T., Marttunen,M., and Lonnqvist,J. (2001). Predictors of alcohol intake and heavy drinking in early adulthood: a 5-year follow-up of 15-19-year-old Finnish adolescents. *Alcohol Alcohol* 36:85-88.
- Rodham,K., Hawton,K., Evans,E., and Weatherall,R. (2005). Ethnic and gender differences in drinking, smoking and drug taking among adolescents in England: a self-report school-based survey of 15 and 16 year olds. *J Adolesc* 28:63-73.
- Rossow,I. (1996). Alcohol-related violence: the impact of drinking pattern and drinking context. *Addiction* 91:1651-1661.
- Rossow,I., Pape,H., and Wichstrom,L. (1999). Young, wet & wild? Associations between alcohol intoxication and violent behaviour in adolescence. *Addiction* 94:1017-1031.
- Sariola,H. and Uutela,A. (1992). The prevalence and context of family violence against children in Finland. *Child Abuse Negl* 16:823-832.
- Scott,K.D., Schafer,J., and Greenfield,T.K. (1999). The role of alcohol in physical assault perpetration and victimization. *J Stud Alcohol* 60:528-536.
- Shepherd,J.P., Sutherland,I., and Newcombe,R.G. (2006). Relations between alcohol, violence and victimization in adolescence. *J Adolesc* 29:539-553.
- Silverman,J.G., Decker,M.R., and Raj,A. (2007). Immigration-based disparities in adolescent girls' vulnerability to dating violence. *Matern Child Health J* 11:37-43.
- Simantov,E., Schoen,C., and Klein,J.D. (2000). Health-compromising behaviors: why do adolescents smoke or drink?: identifying underlying risk and protective factors. *Arch Pediatr Adolesc Med* 154:1025-1033.
- Spencer,J.H. and Le,T.N. (2006). Parent refugee status, immigration stressors, and Southeast Asian youth violence. *J Immigr Minor Health* 8:359-368.
- Sundaram, V. (2007) Violence victimisation as a gender-specific process. PhD thesis. Statens Institut for Folkesundhed.
- Sundaram,V., Helweg-Larsen,K., Laursen,B., and Bjerregaard,P. (2004). Physical violence, self rated health, and morbidity: is gender significant for victimisation? *J Epidemiol Community Health* 58:65-70.

Swahn,M.H. and Donovan,J.E. (2006). Alcohol and violence: comparison of the psychosocial correlates of adolescent involvement in alcohol-related physical fighting versus other physical fighting. *Addict Behav* 31:2014-2029.

Upchurch,D.M. and Kusunoki,Y. (2004). Associations between forced sex, sexual and protective practices, and sexually transmitted diseases among a national sample of adolescent girls. *Womens Health Issues* 14:75-84.

Urberg,K.A., Degirmencioglu,S.M., and Pilgrim,C. (1997). Close friend and group influence on adolescent cigarette smoking and alcohol use. *Dev Psychol* 33:834-844.

WHO. (2002) World report on violence and health. Krug EG, Dahlberg LL, Mercy JA, Zwi AB, and Lozano R. Geneva, WHO.

Wittendorff N., Haase Fischer H. (2006). Vilde piger. Social Politik 3.

Appendiks 1. Tabeller over sammenhænge mellem sociale faktorer og voldsudsættelse

Familieforhold

Tabel A. Opbrud i unges familieforhold fordelt på unge udsat eller ikke udsat for vold. 9. klasses undersøgelsen.

		Piger		Drenge	
		N	%	N	%
+ Vold	Forældre flyttet fra hinanden	25	32	44	41
	Forældre ikke flyttet fra hinanden	54	68	63	59
- Vold	Forældre flyttet fra hinanden	772	27	785	27
	Forældre ikke flyttet fra hinanden	2119	73	2133	73

Tabel B. Opbrud i unges familieforhold fordelt på unge udsat eller ikke udsat for vold. 8. klasses undersøgelsen.

		Piger		Drenge	
		N	%	N	%
+ Vold	Forældre flyttet fra hinanden	58	8,2	76	5,8
	Forældre ikke flyttet fra hinanden	651	91,8	1237	94,2
- Vold	Forældre flyttet fra hinanden	168	5,3	133	5,1
	Forældre ikke flyttet fra hinanden	3012	94,7	2463	94,9

Skolegang

Tabel C. Skolegang fordelt på unge udsat eller ikke udsat for vold. 9. klasses undersøgelsen.

		Piger		Drenge	
		N	%	N	%
+ Vold	Kan lide at gå i skole	34	43,0	44	41,1
	Kan ikke lide at gå i skole	45	57,0	63	58,9
- Vold	Kan lide at gå i skole	2051	71,1	1769	60,7
	Kan ikke lide at gå i skole	835	28,9	1146	39,3
+ Vold	Er blevet mobbet i skolen	63	80,8	66	62,9
	Er ikke blevet mobbet i skolen	15	19,2	39	37,1
- Vold	Er blevet mobbet i skolen	1408	49,8	1264	45,3
	Er ikke blevet mobbet i skolen	1418	50,2	1528	54,7
+ Vold	Har skiftet skole	49	62,0	56	52,3
	Har ikke skiftet skole	30	38,0	51	47,7
- Vold	Har skiftet skole	1238	42,9	1237	42,5
	Har ikke skiftet skole	1646	57,1	1677	57,5

Tabel D. Skolegang fordelt på unge udsat eller ikke udsat for vold. 8. klasses undersøgelsen.

		Piger		Drenge	
		N	%	N	%
+ Vold	Kan lide at gå i skole	395	55,2	761	57,4
	Kan ikke lide at gå i skole	321	44,8	565	42,6
- Vold	Kan lide at gå i skole	2291	71,6	1747	66,7
	Kan ikke lide at gå i skole	907	38,4	847	33,3
+ Vold	Er blevet mobbet i skolen	455	63,6	696	52,5
	Er ikke blevet mobbet i skolen	261	36,5	629	47,5
- Vold	Er blevet mobbet i skolen	1145	35,8	832	31,7
	Er ikke blevet mobbet i skolen	2055	64,2	1792	68,3
+ Vold	Har mobbet andre i skolen	358	50,0	792	59,7
	Har ikke mobbet andre i skolen	358	50,0	534	40,3
- Vold	Har mobbet andre i skolen	967	30,2	1169	44,6
	Har ikke mobbet andre i skolen	2233	69,8	1454	55,4
+ Vold	Har skiftet skole	110	15,5	174	13,3
	Har ikke skiftet skole	601	84,5	1139	86,7
- Vold	Har skiftet skole	278	8,7	190	7,3
	Har ikke skiftet skole	2905	91,3	2406	92,7
+ Vold	Alvorlige problemer med læren	189	26,6	313	23,8
	Ingen alvorlige problemer med læren	522	73,4	1004	76,2
- Vold	Alvorlige problemer med læren	313	9,9	303	11,7
	Ingen alvorlige problemer med læren	2866	90,1	2292	88,3

Sociale relationer

Tabel E. Sociale relationer fordelt på unge udsat eller ikke udsat for vold. 9. klasses undersøgelsen.

		Piger		Drenge	
		N	%	N	%
+ Vold	Har det godt med klassekammerater	55	70,5	88	83,8
	Har det ikke godt med klassekammerater	23	29,5	17	16,2
- Vold	Har det godt med klassekammerater	2427	85,6	2558	91,4
	Har det ikke godt med klassekammerater	407	14,4	242	8,6
+ Vold	Ser klassekammerater/venner mere end fire gange om ugen efter skole	49	62,0	81	75,7
	Ser klassekammerater/venner mindre end fire gange om ugen efter skole	30	38,0	26	24,3
- Vold	Ser klassekammerater/venner mere end fire gange om ugen efter skole	2073	71,8	2227	76,5
	Ser klassekammerater/venner mindre end fire gange om ugen efter skole	814	28,2	684	23,5

Tabel G. Sociale relationer fordelt på unge udsat eller ikke udsat for vold. 8. klasses undersøgelsen.

		Piger		Drenge	
		N	%	N	%
+ Vold	Har det godt med klassekammerater	535	74,7	1158	87,3
	Har det ikke godt med klassekammerater	179	25,3	169	12,7
- Vold	Har det godt med klassekammerater	2827	88,3	2439	92,9
	Har det ikke godt med klassekammerater	373	11,7	184	7,1
+ Vold	Ser klassekammerater/venner mere end fire gange om ugen efter skole	392	54,8	721	54,3
	Ser klassekammerater/venner mindre end fire gange om ugen efter skole	324	45,2	606	45,7
- Vold	Ser klassekammerater/venner mere end fire gange om ugen efter skole	1796	56,1	1484	56,6
	Ser klassekammerater/venner mindre end fire gange om ugen efter skole	1406	43,9	1139	43,4
+ Vold	Mistet kontakten til bedste ven	330	46,4	242	18,4
	Ikke mistet kontakten til bedste ven	381	53,6	1075	81,6
- Vold	Mistet kontakten til bedste ven	796	25,0	242	9,3
	Ikke mistet kontakten til bedste ven	2393	75,0	2356	90,7

Fortrolighed

Tabel H. Fortrolighed fordelt på unge udsat eller ikke udsat for vold og seksuelle overgreb. 9. klasses undersøgelsen.

		Piger		Drenge	
		N	%	N	%
+ Vold	Har nemt ved at tale med moder om problemer	34	44,7	64	62,8
	Har svært ved at tale med moder om problemer	42	55,3	38	37,2
- Vold	Har nemt ved at tale med moder om problemer	2357	83,0	2374	84,1
	Har svært ved at tale med moder om problemer	482	17,0	448	15,9

Appendiks 2. Spørgeskemaet til 9. klasses undersøgelsen

Spørgsmål om dig selv	
1	Hvor gammel er du?
1	Antal år
12	12 år
13	13 år
14	14 år
15	15 år
16	16 år
17	17 år
2	Er du dreng eller pige?
1	Dreng
2	Pige
3	Er du født i Danmark?
1	Ja
2	Nej
3A	Hvor er du født?
	Hvilket land?
1	Norge
2	Sverige
3	Finland
3	Island
5	Grønland
6	Andet land i EU: England, Tyskland, Holland, Frankrig, Italien mm
7	Østeuropa, inklusiv Rusland
8	Mellemøsten: Palæstina, Syrien, Libanon, Jordan
9	Tyrkiet, Pakistan, Irak, Iran
10	Andre asiatiske lande
11	USA, Australien, New Zealand
12	Nordafrikansk land
13	Andet land i Afrika
14	Syd- og Mellemerika
Din familie	
4	Er din mor født i Danmark?
1	Ja
2	Nej
4.1	I hvilket land er din mor født?
	Din mors fødeland
1	Norge
2	Sverige
3	Finland

- 3 Island
  - 5 Grønland
  - 6 Andet land i EU: England, Tyskland, Holland, Frankrig, Italien mm
  - 7 Østeuropa, inklusiv Rusland
  - 8 Mellemøsten: Palæstina, Syrien, Libanon, Jordan
  - 9 Tyrkiet, Pakistan, Irak, Iran
  - 10 Andre asiatiske lande
  - 11 USA, Australien, New Zealand
  - 12 Nordafrikansk land
  - 13 Andet land i Afrika
  - 14 Syd- og Mellemamerika
- 5 Er din far født i Danmark?
- 1 Ja
  - 2 Nej
- 5.1 Hvor er din far født?
- Din fars fødeland
- 1 Norge
  - 2 Sverige
  - 3 Finland
  - 3 Island
  - 5 Grønland
  - 6 Andet land i EU: England, Tyskland, Holland, Frankrig, Italien mm
  - 7 Østeuropa, inklusiv Rusland
  - 8 Mellemøsten: Palæstina, Syrien, Libanon, Jordan
  - 9 Tyrkiet, Pakistan, Irak, Iran
  - 10 Andre asiatiske lande
  - 11 USA, Australien, New Zealand
  - 12 Nordafrikansk land
  - 13 Andet land i Afrika
  - 14 Syd- og Mellemamerika
- 6 (V14) Bor dine egne forældre sammen?
- 1 Ja
  - 2 Nej
- 6.1 Hvor gammel var du, da dine forældre flyttede fra hinanden?
- 1 Spædbarn, 0-1 år
  - 2 2-5 år
  - 3 6-11 år
  - 4 12-14 år
  - 5 15 år eller ældre
  - 6 Ved ikke
- 7 Hvem bor du med lige nu? Gerne flere svar
- 1 Jeg bor sammen med begge mine forældre
  - 2 På skift hos den ene og den anden af mine forældre
  - 3 Med min mor
  - 4 Med min mors kæreste/nye mand (stedfar)

- 5 Med min far
  - 6 Min fars kæreste/nye kone (stedmor)
  - 7 Min bedstefar
  - 8 Onkel, fætre
  - 9 Andre slægtninge (bedstemor, tante, kusiner)
  - 10 Ældre bror/brødre
  - 11 Ældre søstre
  - 12 Yngre søskende
- 8 Har du tidligere boet sammen med andre voksne end dine forældre?
- 1 Ja
  - 2 Nej
- 8.1 Hvilke voksne har du boet sammen med? - gerne flere svar
- 1 Mors samlever/kæreste/stedfar
  - 2 Fars kæreste/stedmor
  - 3 Familie: bedstefar, fætre, tanter eller andre
  - 4 Bekendt af familien
  - 5 Logerende
  - 8 Anden voksen person
  - 6 Boet på institution/børnehjem
- 9 Har du nogen søskende?
- 1 Ja
  - 2 Nej
- 9.1 Har du brødre, der er ældre end dig?
- 1 Ja
  - 2 Nej
- 9.2 Har du søstre, der er ældre end dig?
- 1 Ja
  - 2 Nej

Din skolegang

- 10 (V40) Har du nogensinde skiftet skole?
- 1 Ja
  - 2 Nej
- 11 (V41) Hvor mange gange har du skiftet skole?
- 1 En enkelt gang
  - 2 To gange
  - 3 Tre eller flere gange
- 12 Hvad var årsagen til at du skiftede skole? - gerne flere svar
- 1 Din familie flyttede
  - 2 Dine forældre flyttede fra hinanden
  - 3 Du kom på efterskole

- 4 Du var utilfreds med undervisningen
- 5 Du var utilfreds med skolen eller lærerne
- 6 Du havde det ikke så godt med klassekammeraterne
- 7 Du skulle i specialklasse på en anden skole
- 8 Det var ikke muligt at fortsætte på skolen
- 9 Andet
- 13 Kan du lide at gå i skole?
Angiv hvordan du selv synes om skolegangen
- 1 Virkeligt godt
- 2 Godt
- 3 Nogenlunde
- 4 Ikke så godt
- 14 Hvordan synes du selv at du klarer dig i skolen - rent fagligt?
Angiv hvordan du selv vurderer dit standpunkt
- 1 Virkeligt godt
- 2 Godt
- 3 Nogenlunde
- 4 Ikke så godt
- 14A1 Vi vil gerne stille dig nogle spørgsmål om mobning i skolen. Med mobning menes hvis en elev eller en flok elever siger grimme eller ubehagelige ting om en anden elev. Eller hvis eleven bliver slået, sparket, truet eller trukket rundt. Det er også mobning hvis en gruppe elever fuldstændig ignorerer en elev eller med vilje holder én udenfor. Vil du fortsætte med spørgsmålene om mobning?
- 1 Ja
- 2 Nej
- 14A2 Hvordan har du det med klassekammeraterne?
- 1 Virkeligt godt
- 2 Godt
- 3 Nogenlunde
- 4 Ikke så godt
- 14A3 Er du nogensinde blevet mobbet i skolen?
- 1 Ja
- 2 Nej
- 14A4 Hvor foregik mobningen typisk?
- 1 I klassen
- 2 I gymnastiksalens omklædningsrum
- 3 I frikvarteret
- 4 Uden for skolen
- Din fritid**
- 16 Har du inden for de sidste tre år dyrket nogen af disse fritidsinteresser eller haft job uden for skoletid?
- 1 Fodbold
- 2 Håndbold

- 3 Tennis/Badminton
- 4 Basketball/Volleyball
- 5 Svømning
- 6 Roning/Kajak
- 7 Sejlsport
- 8 Ridning
- 9 Skøjteløb
- 10 Aerobics/Fitness
- 11 Dans
- 12 Kampsport
- 13 Gymnastik/Atletik
- 14 Løb
- 15 Cykling
- 16 Anden idræt
- 17 Spejder
- 18 Musikundervisning
- 19 Fritidsarbejde

17 Hvor tit er du sammen med klassekammerater eller venner efter skoletid?

- 1 Mere end fire gange om ugen
- 2 To til tre gange om ugen
- 3 Én gang om ugen
- 4 Aldrig/Næsten aldrig

Kontakt med familie og andre

Undertema Hvor nemt eller svært er det for dig at tale med følgende personer, når du har problemer ?
(tryk på en knap ud for hver linje)

- 1 Far
1 Meget nemt 2 Nemt 3 Svært 4 Meget svært 5 Har ingen
- 2 Mor
1 Meget nemt 2 Nemt 3 Svært 4 Meget svært 5 Har ingen
- 3 Stedfar
1 Meget nemt 2 Nemt 3 Svært 4 Meget svært 5 Har ingen
- 4 Stedmor
1 Meget nemt 2 Nemt 3 Svært 4 Meget svært 5 Har ingen
- 5 Bedsteforældre
1 Meget nemt 2 Nemt 3 Svært 4 Meget svært 5 Har ingen
- 6 Andre voksne
1 Meget nemt 2 Nemt 3 Svært 4 Meget svært 5 Har ingen
- 7 Brødre eller halvbrødre
1 Meget nemt 2 Nemt 3 Svært 4 Meget svært 5 Har ingen
- 8 Søstre eller halvsøstre

- 1 Meget nemt 2 Nemt 3 Svært 4 Meget svært 5 Har ingen
- 9 Kæreste
- 1 Meget nemt 2 Nemt 3 Svært 4 Meget svært 5 Har ingen
- 10 Kammerater af det modsatte køn
- 1 Meget nemt 2 Nemt 3 Svært 4 Meget svært 5 Har ingen
- 11 Kammerater af dit eget køn
- 1 Meget nemt 2 Nemt 3 Svært 4 Meget svært 5 Har ingen
- 20 Hvem taler du bedst med, når du har det svært med din far?
- 1 Har ingen far/ingen kontakt med din far
- 2 Kender ikke til problemet
- 3 Din mor
- 4 En anden voksen
- 5 En bror eller søster eller halvbror/halvsøster
- 6 En ven på din egen alder
- 21 Hvem taler du bedst med, når du har det svært med din mor?
- 1 Har ingen mor/ingen kontakt med din mor
- 2 Kender ikke til problemet
- 3 Din far
- 4 En anden voksen
- 5 En bror eller søster eller halvbror/halvsøster
- 6 En ven på din egen alder
- 22 Hvem taler du bedst med, når du har det svært med en anden voksen end din far og mor?
- 1 Kender ikke til problemet
- 2 Din far
- 3 Din mor
- 4 En anden voksen
- 5 En bror eller søster eller halvbror/halvsøster
- 6 En ven på din egen alder
- 23 Har du inden for det sidste år været udsat for noget af følgende? gerne flere svar
- 1 At du selv har været alvorligt syg
- 2 At du selv har været udsat for en alvorlig ulykke
- 3 Alvorlig sygdom i din nærmeste familie (dem du bor sammen med)
- 4 Alvorlig ulykke i din nærmeste familie (dem du bor sammen med)
- 5 Dødsfald i din nærmeste familie (dem du bor sammen med)
- 6 At dine forældre er flyttet fra hinanden
- 7 Du holdt op med at komme sammen med en kæreste
- 8 Din hund eller kat eller et andet dyr du holdt af, døde
- 9 Du havde alvorlige problemer i skolen med lærerne
- 10 Nogle af dine ejendele blev stjålet eller ødelagt
- 11 Du har været udsat for vold

- 24 Ryger du?
- 1 Ja
- 2 Nej
- 24.1 Hvor tit ryger du?
- 1 Hver dag
- 2 Ikke dagligt, men mindst én gang om ugen
- 3 Mindre end én gang om ugen
- 24.2 Hvor mange cigaretter ryger du normalt om ugen?
- 6 1- 10 cigaretter
- 1 ½ - 1 pakke
- 2 2 - 6 pakker
- 3 7 pakker eller mere

Undertema Hvor tit drikker du øl, vin eller spiritus?

- 25.1 Øl
- 1 Hver dag 2 Ca. én gang om ugen 3 Ca. én gang om måneden 4 Mere sjældent 5 Aldrig
- 25.2 Vin
- 1 Hver dag 2 Ca. én gang om ugen 3 Ca. én gang om måneden 4 Mere sjældent 5 Aldrig
- 25.3 Spiritus
- 1 Hver dag 2 Ca. én gang om ugen 3 Ca. én gang om måneden 4 Mere sjældent 5 Aldrig
- 26 Tror du man selv kan gøre noget for sit helbred?
- 1 Ja
- 3 Måske
- 2 Nej
- 4 Ved ikke

- 27 Hvor ofte dyrker du hård motion (løbetræner, fodbold, andet)?

Angiv hvor ofte

- 1 Hver dag
- 2 Ikke dagligt, men mindst én gang om ugen
- 3 Mindre end én gang om ugen

Dit helbred

- 28 Hvordan synes du dit helbred er normalt?
- Hvordan synes du, dit helbred er normalt?
- 1 Virkeligt godt
- 2 Godt
- 3 Nogenlunde
- 4 Dårligt
- 5 Meget dårligt
- 29 Har du været syg i løbet af de to sidste uger?
- 1 Ja
- 2 Nej

29.1 Hvor alvorlig var din sygdom? Giv gerne flere svar

- 4 Været indlagt på hospital
- 5 Sygdommen er kronisk (sukkersyge, astma, andet)
- 2 Blevet undersøgt af læge
- 3 Blevet behandlet med medicin
- 1 Været hjemme fra skolen

Undertema Har du i det seneste år haft perioder på mindst to uger, hvor du har haft en eller flere af disse psykiske problemer? svar gerne på alle spørgsmålene

1 Har du følt dig trist, melankolsk eller deprimeret næsten hver dag?

- 1 Ja 2 Nej 3 Måske 4 Ved ikke

2 Har du oplevet at have tabt interessen for de fleste ting som du normalt kan lide?

- 1 Ja 2 Nej 3 Måske 4 Ved ikke

3 Har du haft svært ved at falde i søvn om aftenen?

- 1 Ja 2 Nej 3 Måske 4 Ved ikke

4 Har du haft mareridt om natten?

- 1 Ja 2 Nej 3 Måske 4 Ved ikke

5 Har du haft dårlig appetit eller madlede?

- 1 Ja 2 Nej 3 Måske 4 Ved ikke

6 Har du følt dig meget nervøs?

- 1 Ja 2 Nej 3 Måske 4 Ved ikke

7 Har du haft angstanfald?

- 1 Ja 2 Nej 3 Måske 4 Ved ikke

8 Har du følt at alting var uoverkommeligt?

- 1 Ja 2 Nej 3 Måske 4 Ved ikke

Dine seksuelle erfaringer

30A Vil du gerne fortsætte med at besvare spørgsmålene?

- 1 Ja
- 2 Nej

30B Hvor gammel var du da du første gang prøvede et kys på munden?

- 1 Under 11 år
- 2 11 år
- 3 12 år
- 4 13 år
- 5 14 år
- 6 15 år eller ældre
- 7 Aldrig

30C Nogle kys har man lyst til, andre ikke. Da du første gang prøvede et kys, hvad følte du - hvad passer bedst på dig?

- 1 Jeg ville meget gerne
- 2 Jeg ville gerne
- 3 Jeg var ligeglad

4 Jeg ville ikke så gerne

5 Jeg ville slet ikke

31 Har du for tiden en kæreste?

1 Ja

2 Nej

32 Har du tidligere haft en kæreste?

1 Ja

2 Nej

33 Har du nogen sinde været i seng med din kæreste?

1 Ja

2 Nej

Undertema De næste spørgsmål handler om seksuelle oplevelser, som du har haft før du blev 15 år og med personer der var betydeligt ældre end dig. Du skal gerne svare ja eller nej på alle spørgsmålene.

34 Har du oplevet, at en person ældre end dig selv har opfordret dig til noget seksuelt, men uden at det skete?

1 Ja 2 Nej

35 Er du blevet fotograferet helt eller delvist nøgen af en person ældre end dig selv?

1 Ja 2 Nej

36 Har du oplevet, at skulle se på, at en person ældre end dig onanerede?

1 Ja 2 Nej

37 Har du oplevet at skulle se på pornoblade eller pornofilm sammen med en person, der var ældre end dig?

1 Ja 2 Nej

38 Er du blevet kysset eller kærtegnet mod din vilje af en person, der var ældre end dig?

1 Ja 2 Nej

39 Er du blevet befølt på en seksuel måde på bryst eller krop, men uden på tøjet?

1 Ja 2 Nej

40 Er du uden på tøjet blevet befølt på kønsdelene?

1 Ja 2 Nej

41 Har du selv uden på tøjet skullet røre ved kønsdelene på en person, der var ældre end dig?

1 Ja 2 Nej

42 Har du oplevet, at en person ældre end dig har forsøgt at tage dit tøj af for at beføle dig?

1 Ja 2 Nej

43 Har du oplevet, at en person ældre end dig har taget sit tøj af for at have seksuel kontakt med dig?

1 Ja 2 Nej

44 Har du oplevet, at en person, der var ældre end dig, har befølt og kærtegnet dig, mens du var nøgen?

1 Ja 2 Nej

45 Har du oplevet selv at skulle beføle eller kærtegne en person, som var nøgen, og ældre end dig?

1 Ja 2 Nej

- 46 Har en person, der er ældre end dig, forsøgt samleje med dig?
1 Ja 2 Nej
- 47 Har en person, der er ældre end dig, gennemført samleje med dig?
1 Ja 2 Nej
- 48 Har en person, der er ældre end dig, nogensinde forsøgt at gennemføre analt samleje med dig (i numsen)?
1 Ja 2 Nej
- 38.1 Hvor gammel var du første gang det skete?
- 1 Spædbarn, 0-1 år
  - 2 2-5 år
  - 3 6-11 år
  - 4 12-14 år
  - 5 15 år eller ældre
  - 6 Ved ikke
- 38.2 Hvor gammel var den anden person?
Hvor gammel var den anden person?
- 1 Ældre barn (10-14 år)
  - 2 Ung (15-17 år)
  - 3 18-30 år
  - 4 31-50 år
  - 5 51-70 år
  - 6 70 år og ældre
- 38.3 Var det en mand eller en kvinde?
- 2 Kvinde/pige
  - 1 Mand/dreng
- 38.4 Hvor mange gange oplevede du det?
Hvor mange gange har det drejet sig om?
- 1 Enkelt gang
  - 2 Et par gange
  - 3 3-5 gange
  - 4 Ca. 10 gange, dvs. flere end 5 gange
  - 5 Omtrent hver dag
  - 6 Husker ikke
- 38.5 Foregår der stadig noget seksuelt mellem jer?
- 1 Ja
  - 2 Nej
- 38.6 Har personen nogensinde tvunget, truet eller afpresset dig?
- 1 Ja
  - 2 Nej
- 38.8 Har personen nogensinde brugt fysisk vold, for eksempel slået dig?
- 1 Ja
  - 2 Nej

- 38.8 Blev du betalt eller på anden måde belønnet for at være med?
1 Ja
2 Nej
- 38.9 Var den anden person nogensinde beruset eller påvirket af stoffer?
1 Ja
2 Nej
- 38.10 Var du selv beruset eller påvirket af stoffer?
1 Ja
2 Nej
- 38.11 Hvem var personen?
1 Ukendt person
2 Kendt person, men ikke en du kender godt
3 Kammerat eller ven
4 Spejderleder eller spejderfører
5 Træner i sportsklub
6 Skolelærer
7 Pædagog eller anden person i fritidshjem eller børnehave
8 Person på dit arbejde
9 Ven eller bekendt til dine forældre
10 "Babysitter" eller anden person, der har passet dig hjemme
11 Fætter eller kusine
12 Farbror, morbror, moster eller faster
13 Bedsteforælder
14 Bror eller søster
15 Halvbror eller halvsøster
16 Far
17 Stedfar, mors kæreste
18 Mor
19 Stedmor, fars kæreste
- 38.12 Oplevede du - dengang - at det drejede sig om seksuelt misbrug?
1 Ja
3 Måske
2 Nej
4 Ved ikke
- 38.13 Oplever du i dag, at det der skete var et seksuelt overgreb?
1 Ja
3 Måske
2 Nej
4 Ved ikke
- 38.14 Hvordan påvirkede oplevelsen dig dengang?
1 Positivt

- 2 Det havde ingen betydning
 3 Negativt
 4 Ved ikke, det har jeg ikke tænkt over
- 38.15 Hvordan påvirker oplevelsen dig i dag?
- 1 Positivt
 2 Det havde ingen betydning
 3 Negativt
 4 Ved ikke, det har jeg ikke tænkt over
- 38.16 Giver oplevelsen dig problemer i forhold til din familie?
- 1 Ja
 2 Nej
- 38.17 Giver oplevelsen dig problemer i forhold til dine kammerater?
- 1 Ja
 2 Nej
- 38.18 Giver oplevelsen dig problemer i dit skolearbejde?
- 1 Ja
 2 Nej
- 38.19 Giver oplevelsen dig problemer i din fritid?
- 1 Ja
 2 Nej
- 38.20 Har du fortalt nogen om oplevelsen? - angiv gerne flere forskellige personer
- 1 Ingen (nej)
 2 Ven/kammerat
 3 Mor
 4 Far
 5 Bror, søster - halvbror, halvsøster
 6 Anden familie
 7 Anden voksen person
 8 Politi, socialrådgiver eller anden myndighed
- 49 Har du før du fyldte 15 år haft nogen form for seksuelle oplevelser med en person, der var ældre end dig selv?
- 1 Ja
 2 Nej
- 50 Har du haft samleje med nogen unge, der var under 18 år?
- 1 Ja
 2 Nej
- 51 Har du haft samleje med nogen, der var ældre end 18 år?
- 1 Ja
 2 Nej
- 49 Har du før du fyldte 15 år haft nogen form for seksuelle oplevelser med en person, der var ældre end dig selv?

1 Ja
2 Nej
50 Har du haft samleje med nogen unge, der var under 18 år?

1 Ja
2 Nej
51 Har du haft samleje med nogen, der var ældre end 18 år?

1 Ja
2 Nej

Konflikter

58 Har du i dit hjem oplevet, at de voksne gjorde følgende, når der har været konflikter mellem dig og dine forældre? gerne flere svar

- 1 De var sure og tavse om problemet
- 2 Du blev kritiseret
- 3 Du blev skældt ud eller hånet, men ikke slået
- 4 Du blev truet med vold
- 5 Du blev skubbet og rystet i vrede
- 6 Du blev revet i håret
- 7 Du blev slået
- 8 Du blev udsat for noget andet voldsomt

59 Har du hjemme oplevet nogen form for vold mod din mor?

1 Ja
2 Nej

60 Hvad skete der med din mor? - gerne flere svar

- 1 Hun blev slået
- 2 Hun blev slået med knytnæve
- 3 Hun blev slået med en genstand
- 4 Hun blev truet med kniv eller skydevåben
- 5 Hun blev udsat for noget andet voldsomt

61 Har du hjemme oplevet nogen form for vold mod din far?

1 Ja
2 Nej

61A Hvad skete der med din far?

- 1 Han blev slået
- 2 Han blev slået med knytnæve
- 3 Han blev slået med en genstand
- 4 Han blev truet med kniv eller skydevåben
- 5 Han blev udsat for noget andet voldsomt

62 Har du selv inden for det sidste år oplevet vold mod dig selv?

1 Ja
2 Nej

62A Hvor slemt var det sidste gang det skete?

- 1 Overhovedet ikke slemt
- 2 Lidt slemt
- 3 Temmelig slemt
- 4 Virkeligt slemt
- 5 Forfærdeligt

62B Sidste gang du var udsat for vold, hvem gjorde det?

- 1 En ukendt person
- 2 En kammerat
- 3 En kæreste
- 4 En i din familie
- 5 Din mor
- 6 Din far
- 7 En anden voksen som du bor sammen med

62C Sidste gang det skete, hvor skete det?

- 1 Hjemme
- 2 I skolen
- 3 I sportsklub
- 4 Udendørs
- 5 Et andet sted

63 Nu vil vi gerne have din egen personlige mening om det følgende: Hvad mener du er de vigtigste årsager til, at nogle børn bliver behandlet dårligt af voksne? Skriv lige hvad du synes. Når du er færdig, så tryk på NÆSTE-knappen. Måske må vi afbryde dig før du er færdig, hvis der ikke er mere tid.

64 Nu vil vi gerne have din mening om det følgende: Hvordan mener du selv, at børn bedst beskyttes mod overgreb og vold? Skriv lige hvad du synes. Når du er færdig, så tryk på NÆSTE-knappen.

57 Vil du besvare spørgsmålene?

- 1 Ja
- 2 Nej

Din vurdering af undersøgelsen

65 Havde du besvær med at forstå spørgsmålene?

- 1 Nej, ingen problemer
- 2 Ja, nogle af dem
- 3 Ja, de fleste spørgsmål

66 Synes du, at du sad godt nok til at andre ikke kunne se hvad du svarede?

- 1 Ja
- 2 Nej
- 3 Ved ikke

67 Tror du, at dine klassekammerater har svaret ærligt på alle spørgsmål?

- 1 Ja
- 2 Nej, jeg er helt sikker på, at nogle klassekammerater ikke har svaret helt ærligt på det

- hele
- 3 Nej, jeg tror at nogle klassekammerater ikke har svaret helt ærligt på det hele
- 4 Ved ikke (det har jeg ingen mening om)
- 68 Hvad kan være årsagen til at de ikke har svaret helt ærligt på det hele?
- 1 De er bange for at blive opdaget (at andre ser hvad de har svaret)
- 2 De har pjattet med besvarelsen (ikke taget opgaven alvorligt)
- 3 Andet
- 4 Ved ikke
- 69 Har du selv svaret ærligt på spørgsmålene?
- 1 Ja, bestemt
- 2 Ja, men ikke helt på alle
- 3 Nej

Dit hjem

- 81 Har din familie bil?
- 1 Ja
- 2 Nej
- 82 Er der en fasttelefon i hjemmet?
- 1 Ja
- 2 Nej
- 83 Er der fjernsyn i hjemmet?
- 1 Ja
- 2 Nej
- 84 Er der vaskemaskine i hjemmet?
- 1 Ja
- 2 Nej
- 85 Er der tørretumbler i hjemmet?
- 1 Ja
- 2 Nej
- 86 Er der opvaskemaskine i hjemmet?
- 1 Ja
- 2 Nej
- 87 Er der videoafspiller i hjemmet?
- 1 Ja
- 2 Nej
- 88 Er der DVD-afspiller i hjemmet?
- 1 Ja
- 2 Nej
- 89 Er der en personlig computer (PC) med internetadgang i hjemmet?
- 1 Ja
- 2 Nej
- 90 Hvor lang tid bruger du om dagen på at se TV?

- 1 Jeg ser ikke TV
2 Mindre end 30 minutter
3 30 minutter til en time
4 1 – 4 timer
5 Mere end 5 timer
- 91 Hvor lang tid bruger du om dagen på at arbejde med computer eller være på internettet (ikke for at spille spil)?
- 1 Jeg arbejder ikke med computer
2 Mindre end 30 minutter
3 30 minutter til en time
4 1 – 4 timer
5 Mere end 5 timer
- 92 Hvor lang tid bruger du om dagen på at spille på computer, Nintendo eller PlayStation?
- 1 Jeg spiller ikke på computer
2 Mindre end 30 minutter
3 30 minutter til en time
4 1 – 4 timer
5 Mere end 5 timer
- 93 Hvor lang tid bruger du om dagen på at læse bøger – altså ikke lektiebøger men spændings- eller underholdningsbøger?
- 1 Jeg læser ikke bøger i min fritid
2 Mindre end 30 minutter
3 30 minutter til en time
4 1 – 4 timer
5 Mere end 5 timer